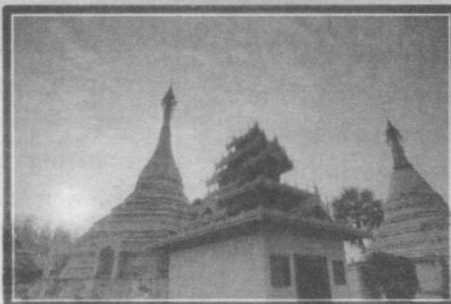
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หมอกสามฤดู
กองมูเสียดฟ้า
ป่าเขียวขจี
ผู้คนดี
ประเพณีงาม
ลือนามถิ่นบัวตอง

จัดทำโดย
สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
ภาคเหนือ เขต 1
(เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน-ลำพูน-ลำปาง)
105/1 ถ.เชียงใหม่-ลำพูน
อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50000
โทร. (053) 248604, 248607
แฟกซ์ (053) 248605

จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดชายแดนจังหวัดหนึ่ง ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสหภาพเมียนม่าร์ ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกสุดของภาคเหนือ ห่างจากกรุงเทพฯ 924 กิโลเมตร มีเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 12,672.259 ตารางกิโลเมตร ปัจจุบันจังหวัดแม่ฮ่องสอนแบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ คือ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอแม่สะเรียง อำเภอขุนยวม อำเภอปาย อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอสบเมยและ อำเภอปางมะผ้า มีอาณาเขตติดต่อแต่ละทิศดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับรัฐฉานของประเทศสหภาพเมียนม่าร์
ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอท่าสองยางจังหวัดตาก
ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันตก ติดต่อกับประเทศสหภาพเมียนม่าร์

แม่ฮ่องสอน ได้ชื่อว่าเมืองสามหมอก เนื่องจากเป็นเมืองในหุบเขา ล้อมรอบด้วยภูเขาสลับซับซ้อน ทอดขนานไปกับทิวเขาถนนธงชัยและทิวเขาแดนลาว ฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นฤดูหนาว หรือฤดูฝน ก็จะปกคลุมด้วยหมอกตลอดทั้งปี ความสวยงามของธรรมชาติป่าเขาประกอบไปด้วยเทือกเขาสลับซับซ้อนและป่าไม้นานาพันธุ์ จนนักท่องเที่ยวเล่าขานกันอยู่เสมอว่าเปรียบเสมือนกับเป็นสวิสเซอร์แลนด์ของเมืองไทย

แม่ฮ่องสอน ในอดีตเคยเป็นเมืองที่เร้นลับ และแสนทุรกันดารในสายตาของนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป เนื่องจากเดิมนั้นการเดินทางเข้าสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีถนนเพียงสายเดียว คือ ทางหลวงหมายเลข 108 ซึ่งตัดจากจังหวัดเชียงใหม่ผ่านอำเภอหางดง อำเภอสันป่าตอง อำเภอจอมทอง อำเภอฮอด อำเภอแม่สะเรียง อำเภอแม่ลาน้อย และอำเภอขุนยวม มาถึงอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน รวมระยะทางประมาณ 369 กิโลเมตร เส้นทางสายนี้เป็นทางตัดขึ้นเขาสูงมีความสวยงามและมีความคดโค้งนับได้มากถึง 1864 โค้ง ในปัจจุบันมีถนนจากจังหวัดเชียงใหม่ถึงแม่ฮ่องสอนเพิ่มขึ้นอีกสายหนึ่งคือทางหลวงหมายเลข 1095 หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า เส้นทางแม่มาลัย-ปาย ตัดจากอำเภอแม่แตงจังหวัดเชียงใหม่ถึงอำเภอปายจังหวัดแม่ฮ่องสอน เส้นทางสายนี้ย่นระยะทางเดินรถจากเชียงใหม่ถึงแม่ฮ่องสอนได้กว่าร้อยกิโลเมตร เหลือระยะทางเพียง 245 กิโลเมตรเท่านั้น และเป็นทางลาดยางตลอด

ประวัติเมืองแม่ฮ่องสอน

สมัยก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นเพียงชุมชนบ้านป่า มีชาวไทยใหญ่อาศัยอยู่ทั่วไปบริเวณรอยต่อระหว่างประเทศไทยและสหภาพเมียนม่าร์ ในอดีตความสำคัญของพื้นที่ส่วนนี้เป็นเพียงช่องทางที่กองทัพเมียนม่าร์ในอดีตเดินผ่านเพื่อมาตีกรุงศรีอยุธยา และหัวเมืองฝ่ายเหนือของไทยเท่านั้น จนกระทั่งสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ประมาณปี พ.ศ.2374 เจ้าผู้ครองเชียงใหม่ องค์ที่ 5 มีนามว่า พระเจ้ามโหตรประเทศ ได้มอบหมายให้เจ้าแก้วเมืองมาเป็นแม่กอง นำไพร่พลช้างต่อและหมอควาญออกมาสำรวจสถานการณ์ชายแดนด้านตะวันตกพร้อมกับให้จับช้างป่าไปใช้งานที่นครเชียงใหม่ เจ้าแก้วเมืองมาเดินทางมาพบหมู่บ้านเล็กๆหมู่บ้านหนึ่งมีทำเลดีเหมาะสำหรับการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านใหญ่ มีดินโป่งและหมูป่ามากินดินโป่งชุกชุม จึงทำการตั้งหมู่บ้านและเรียกชื่อหมู่บ้านโป่งหมู ต่อมาเพี้ยนเป็นปางหมู แล้วให้ชาวบ้านไทยใหญ่เลือกผู้นำหมู่บ้าน ชาวบ้านได้เลือก**พะกาหม่อง** เป็นผู้ครอง หลังจากตั้งหมู่บ้านได้ พะกาหม่องก็ร่วมเดินทางมากับเจ้าแก้วเมืองมาเพื่อคล้องช้างทางทิศใต้ของหมู่บ้านจนได้ช้างป่าปริมาณเพียงพอจึงรอนแรมมาถึงหมู่บ้านอีกแห่ง มีชัยภูมิพื้นที่รวมทั้งมีร่องน้ำเหมาะแก่การฝึกช้างป่า จึงหยุดไพร่พลฝึกช้างและก่อนจะเดินทางกลับเชียงใหม่ได้แต่งตั้งให้แสนโกมบุตรเขยของพะกาหม่องเป็นผู้ใหญ่บ้าน และตั้งหมู่บ้านว่าแม่ร่องสอน ซึ่งหมายถึงหมู่บ้านที่มีร่องน้ำฝึกช้าง โดยการปกครองของพะกาหม่องและแสนโกมขึ้นอยู่กับเชียงใหม่มาตลอด ต่อมาเพี้ยนเป็นแม่ฮ่องสอน จนถึงปัจจุบัน

จนกระทั่งประมาณปี พ.ศ.2399 เกิดการสู้รบในเขตประเทศเมียนม่าร์ ทำให้ชาวไทยใหญ่จากเมืองจ๋ามก่าและเมืองหมอกใหม่อพยพเข้ามาอยู่ที่บ้านปางหมูและแม่ฮ่องสอนเพิ่มขึ้น ผู้อพยพครั้งนั้นมีบุคคลสำคัญ 2 คน คือ เจ้าฟ้าโกหล่านและชานกะเล หลังจากหนีเข้ามาอยู่ในเมืองไทย ชานกะเล ซึ่งเป็นคนขยันขันแข็ง ได้ช่วยงานอยู่กับพะกาหม่อง จนเป็นที่รักใคร่ของพะกาหม่อง จึงได้ยกบุตรสาวคนรองชื่อ นางใส ให้เป็นภรรยา ชานกะเลได้นำครอบครัวลงใต้มาอยู่ที่เมืองกุ๋นลม หรือขุนยวมปัจจุบัน ด้วยความเฉลียวฉลาดและความเป็นผู้นำที่ดีชาวบ้านจึงยกย่องให้ชานกะเลเป็นผู้ปกครองเมืองกุ๋นลมเป็นคนแรก ต่อมานางใส ภรรยาถึงแก่กรรม เจ้าฟ้าโกหล่านจึงได้ยกหลานสาวชื่อ เจ้านางเมี๊ยะ ให้เป็นภรรยา ชานกะเลปกครอง

เมืองกุ้นลมได้เจริญรุ่งเรือง มีการค้าขายไม้สักกับพม่า สามารถ ส่งค่าตอไม้ให้เจ้านครเชียงใหม่จำนวนมาก จนกระทั่งปี พ.ศ.2417 เจ้าอินทวิชยานนท์ได้เห็นความสามารถของชานกะเล จึงแต่งตั้งให้ชานกะเลเป็นพญาสีหนาทราชา ปกครองเมืองแม่ฮ่องสอน พญาสีหนาทราชาถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. 2427 เจ้านางเมี้ยะภรรยาได้ปกครองเมืองสืบต่อมาพร้อมกับมีการเปลี่ยนผู้ปกครองหลายคน จนถึงปี พ.ศ.2443 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้รวมเมืองแม่ฮ่องสอน เมืองขุนยวม เมืองยวมใต้ (แม่สะเรียง) และเมืองปาย ตั้งเป็นเชียงใหม่ตะวันตก พ.ศ.2446 เปลี่ยนชื่อเป็นบริเวณพายัพเหนือ ขึ้นตรงต่อข้าหลวงใหญ่มณฑลพายัพและตั้งที่ว่าการเมืองแม่ฮ่องสอน ในปี พ.ศ. 2453 จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดยกให้ฐานะเมืองแม่ฮ่องสอนเป็น จังหวัดแม่ฮ่องสอน และโปรดเกล้าให้พระศรสุราช เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดคนแรก จนถึงปี พ.ศ.2476 จึงได้โอนมาขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทยจนถึงปัจจุบัน สัญญลักษณ์จังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงนำต้นกำเนิดคือร่องน้ำสอนช้าง เป็นตราช้างตัวเดียวเล่นน้ำ

สิ่งที่น่าสนใจและสถานที่ท่องเที่ยว

แม้ว่าการเดินทางเข้าสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอนจะสะดวกขึ้นมากในปัจจุบัน แต่ก็มิได้ทำให้ความเป็นอยู่ที่เคยสงบเงียบและการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายของชาวแม่ฮ่องสอนเปลี่ยนแปลงไปมากนัก ฉะนั้นนอกจากสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งมีอยู่มากมาย ทั้งที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ อันเป็นศิลปวัฒนธรรมประเพณี นับตั้งแต่บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวหรือสองชั้น แบบโบราณ หรือบ้านแบบไทยใหญ่ สร้างด้วยไม้ มีใต้ถุนสูง หลังคามุงด้วยใบตองตึง ตลอดจนการแต่งกายแบบพื้นเมืองซึ่งเรียกกันว่า **ชุดไต** คือผู้ชายนุ่งกางเกงคล้ายกางเกงจีน หรือกางเกงชาวเล สวมเสื้อคอกลม แขนยาวป้ายแบบจีน ผู้หญิงนุ่งผ้าถุงยาว สวมเสื้อทรงกระบอกตัวสั้นเพียงเอว ภาษาที่ใช้และแม้กระทั่งอาหารการกินของชาวเมือง สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยี่ยมชมจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นอย่างมาก และเดินทางกลับด้วยความประทับใจ

อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

อนุสาวรีย์พญาสิงหนาทราชา ตั้งอยู่ต้นถนนขุนลุมประพาส ประวัติของพญาสิงหนาทราชา เดิมชื่อ ชานกะเล เป็นชาวไทยใหญ่ ได้รวบรวมผู้คนตั้งหมู่บ้านขึ้นชื่อว่า "บ้านขุนยวม" ต่อมาได้ยกขึ้นเป็นเมือง จวบจนปี พ.ศ.2417 จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นเมืองแม่ฮ่องสอน และพระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ได้ยกบรรดาศักดิ์ชานกะเล เป็นพญาสิงหนาทราชา และแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองแม่ฮ่องสอนคนแรก

จากบริเวณอนุสาวรีย์พญาสิงหนาทราชานี้ เมื่อมองตรงขึ้นไปจะเห็นองค์พระธาตุดอยกองมูอยู่บนยอดเขา

วัดพระธาตุดอยกองมู มีชื่อเรียกแต่เดิมว่า **วัดปลายดอย** ตั้งอยู่บนดอยกองมูทางทิศตะวันตกของตัวเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นปูชนียสถานคู่บ้านคู่เมืองที่สำคัญที่สุด ประกอบด้วย พระธาตุเจดีย์ ที่สวยงาม 2 องค์ พระเจดีย์องค์ใหญ่สร้างโดย "จองต่องสู่" เมื่อ พ.ศ. 2403 ส่วนพระมหาธาตุเจดีย์องค์เล็ก สร้างเมื่อง พ.ศ. 2417 โดย "พญาสิงหนาทราชา" เจ้าผู้ครองนครแม่ฮ่องสอนคนแรก จากวัดพระธาตุดอยกองมู สามารถมองเห็นภูมิประเทศและสภาพตัวเมืองแม่ฮ่องสอนได้อย่างชัดเจนและสวยงามมาก ปัจจุบันมีถนนลาดยางขึ้นสู่พระธาตุดอยกองมูเป็นระยะทางราว 2 กิโลเมตร วัดนี้มีงานเทศกาลประจำปีหลายงาน เช่น ในวันปีใหม่ วันสงกรานต์ โดยเฉพาะในวันออกพรรษาจะมีการตักบาตรดาวดึงษ์หรือตักบาตรเทโวด้วย

วัดก่ำก่อ (ภาษาไตแปลว่า ดอกบุนนาค) ตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามกับวัดพระนอน เป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคู่เมืองแม่ฮ่องสอน สร้างเมื่อ พ.ศ.2433 มีลักษณะสถาปัตยกรรมที่งดงามไม่แพ้วัดอื่น โดยเฉพาะลักษณะพิเศษที่มีลักษณะพิเศษที่มีหลังคาคลุมทางเดินตั้งแต่ซุ้มทางเข้าไปสู่ศาลา นอกจากนี้ยังมีตำราภาษาไทยใหญ่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยใหญ่กับเจ้าอโนรธามังช่อ ปัจจุบันได้รับการแปลเป็นภาษาไทยโดย พระมหาบุญรักษ์ สุปัญโญ ท่านเจ้าอาวาสวัดนี้

วัดหัวเวียง หรือ วัดกลางเวียง เป็นวัดที่ตั้งอยู่ใจกลางเมือง และเป็นที่ประดิษฐานของพระเจ้าพลาละแข่ง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องประจำเมืองที่งดงามมากมีประวัติว่าหล่อจำลอง

จาก "พระมหามุนี" ซึ่งเป็นเจ้าพลาละแข่งองค์จริง ณ เมืองมัณฑะเลย์ ประเทศพม่า โดยลุงจองโพหย่าเดินทางไปนิมนต์มา พระเจ้าพลาละแข่งองค์นี้ หล่อเป็นท่อนๆ ทั้งหมด 9 ท่อน ล่องมาตามแม่น้ำปาย แล้วนำมาประกอบที่วัดพระนอนและนำมาประดิษฐานที่วัดหัวเวียง หรือวัดกลางเวียง จนกระทั่งปัจจุบันนี้ชาวแม่ฮ่องสอนถือว่าเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืององค์หนึ่ง

หนองจองคำ เป็นสวนสาธารณะ ตั้งอยู่ใจกลางเมือง เป็นหนองน้ำที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีน้ำตลอดปี เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวเมืองและนักท่องเที่ยวและใช้เป็นสถานที่จัดงานประเพณีที่สำคัญๆ ของจังหวัดด้วย

วัดจองคำ เป็นวัดเก่าแก่สร้างเมื่อ พ.ศ. 2340 โดยช่างฝีมือชาวไทยใหญ่ที่มีศิลปะแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นศิลปะแบบไทยใหญ่ที่แปลกและงดงามมาก หลังคาวัดเป็นรูปปราสาทเพราะมีคติว่าปราสาทเป็นของสูงผู้ที่ประทับอยู่ในปราสาทควรจะเป็นพระมหากษัตริย์หรือตัวแทนพระศาสนา จึงเป็นที่ประดิษฐานของหลวงพ่อโต มีขนาดหน้าตักกว้าง 4.85 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ.2477 โดยช่างฝีมือชาวพม่า เป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่คล้ายกับพระศรีศากยมุนี (หลวงพ่อโต) ที่วิหารวัดสุทัศน์เทพวราราม ประดิษฐานไว้เป็นพระประธานของวัด

วัดจองกลาง ตั้งอยู่เคียงข้างกับวัดจองคำ ภายในวิหารมีแท่นตั้งพระพุทธสิหิงค์จำลองปิดทองเหลืองอร่ามไปทั้งองค์ นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก เช่น ตุ๊กตาแกะสลักด้วยไม้ เป็นรูปคนและสัตว์เกี่ยวกับพระเวสสันดรชาดก ฝีมือแกะสลักของชาวพม่า จำนวน 33 ตัว ซึ่งนำมาจากพม่าตั้งแต่ พ.ศ.2400 นอกจากนี้ทางด้านจิตรกรรมยังมีภาพวาดบนแผ่นกระจกเรื่องพระเวสสันดรชาดก และภาพประวัติเจ้าชายสิทธัตถะ ตลอดจนภาพแสดงให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของคนสมัยนั้นหลายภาพ มีคำบรรยายใต้ภาพเป็นภาษาพม่า และมีบันทึกบอกไว้ว่าเป็นฝีมือของชาวไทยจากมัณฑะเลย์

วัดพระนอน ตั้งอยู่บนเชิงดอยกองมู เป็นที่ประดิษฐานพระนอนองค์ใหญ่ สร้างด้วยศิลปะไทยใหญ่ และเป็นพระนอนองค์ขนาดยาว 12 เมตร ซึ่งมีพระพุทธลักษณะงดงามมาก ตามประวัติเล่าว่า พระนางเมี๊ยะ ชายาของพญาสิงหนาทราชาเป็นผู้สร้างขึ้นภายในบริเวณมีรูปปั้นสิงห์โตขนาดใหญ่ 2 ตัวเคียงข้างกัน อยู่ระหว่างทางที่จะขึ้นไปนมัสการพระธาตุกองมู เป็นสิงห์โตที่มีลักษณะงดงามและสมบูรณ์มาก สร้างโดยพระนางเมี๊ยะตัวหนึ่ง และโดยพญาสิงหนาทราชาตัวหนึ่ง ในบริเวณเดียวกันยังมีวัดอีก 2 วัด คือวัดม่วยต่อหรือวัดพระธาตุ และวัดก๋าก่อ วัดก๋าก่อนี้ยังมีตำราเป็นภาษาไทยใหญ่เกี่ยวกับประวัติไทยใหญ่กับเจ้าอโนรธามังช่อ ปัจจุบันได้รับการแปลเป็นภาษาไทยโดย พระมหาบุญรักษ์ สุปัญโย เจ้าอาวาสวัดก๋าก่อ

เขื่อนผลิตไฟฟ้าพลังน้ำผาบ่อง อยู่ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอนไปทางทิศใต้ ประมาณ 12 กิโลเมตร ซึ่งเป็นเขื่อนกั้นลำน้ำแม่ละมาด และผลิตกระแสไฟฟ้า เพื่อใช้ในตัวเมืองแม่ฮ่องสอน ในบริเวณตัวเขื่อนมีศาลาพักร้อน เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ และอากาศสบายมีลมพัดตลอดเวลา

บ่อน้ำร้อน ในเขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีบ่อน้ำร้อนเจือปนแร่กำมะถัน 2 แห่ง คือ หมู่บ้านผาบ่อง และหมู่บ้านห้วยโป่ง ในบริเวณพื้นที่ 8 ไร่ และ 2 ไร่ ตามลำดับ เฉพาะที่บ่อน้ำร้อนผาบ่องมีการปรับปรุงให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจอีกแห่งหนึ่ง

บ้านน้ำเพียงดิน อยู่ในเขตตำบลผาบ่อง เป็นสถานที่พักผ่อนที่นักท่องเที่ยวนิยมล่องเรือตามน้ำไป จากบ้านห้วยเดื่อ ไปจนถึงบ้านน้ำเพียงดิน โดยเรือหางยาว ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ตลอดเส้นทางที่ล่องเรือไปตาม ลำน้ำจะผ่านระลอกน้ำที่ลดระดับลดหลั่นไป คล้ายธารน้ำตก นับเป็นทัศนียภาพที่งามจับตา

เรือนประทับแรมโป่งแดง อยู่ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศใต้ประมาณ 5 กิโลเมตร ตั้งอยู่ภายในศูนย์โครงการพัฒนาตามพระราชดำริท่าโป่งแดง ซึ่งทำการทดลองเพาะปลูกพืชผลไม้ต่าง ๆ และเลี้ยงหม่อนไหม แยกไปทางซ้ายมือประมาณ 2 กิโลเมตร มีเรือนประทับแรมสำหรับเสด็จประทับ และพักผ่อนพระอิริยาบถ ตัวเรือนประทับแรมตั้งอยู่บนเนินเขาเล็ก ๆ ด้านหน้ามีแม่น้ำปายไหลผ่านรอบ ๆ เรือนประทับมีไม้ดอกไม้ประดับปลูกไว้อย่างสวยงาม บรรยากาศเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ

น้ำตกซูซ่า อยู่ในเขตบ้านสุยะ ตำบลห้วยผา เป็นน้ำตกที่ทะลุจากซอกเขาเป็นทางยาวประมาณ 100 เมตร ขนานกันไปกับลำน้ำ

หมู่บ้านแม้วไมโครเวฟ (บ้านยอดดอย) เป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่ามัง ที่มีความเป็นอยู่อย่างสงบเรียบง่าย อาศัยอยู่บนดอยสูงกว่าระดับน้ำทะเล 1,000 เมตร ความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัดของพวกเขา จึงทำให้เป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางไปสัมผัส การเดินทางจากแม่ฮ่องสอนไปหมู่บ้านป่าลาน 32 กม. (เส้นทางแม่ฮ่องสอน-ขุนยวม) และเลี้ยวซ้ายขึ้นหมู่บ้าน ซึ่งเป็นทางสูงชันอีก ราว 8 กม.

√ **วนอุทยานถ้ำปลา** อยู่ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอนไปทางทิศเหนือ 17 กิโลเมตร ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยผา ตำบลห้วยผา สามารถเดินทางไปชมได้ทุกฤดูกาล บริเวณโดยรอบเป็นลำธารและป่าเขา ถ้ำปลาตั้งอยู่บริเวณเชิงเขามีลักษณะเป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่ กว้างประมาณ 2 เมตร ลึก 1.50 เมตร ภายในแอ่งน้ำมีน้ำไหลออกจากถ้ำใต้ภูเขาอยู่ตลอดเวลา และมีปลาตัวโตๆ อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เรียกชื่อว่า ปลามุง หรือ ปลาคัง หรือ ปลาพลวง เป็นปลามีเกล็ดขนาดใหญ่ในวงศ์เดียวกับ ปลาคาร์ฟ และถึงแม้จะมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่มีใครกล้าทำอันตราย เนื่องจากมีความเชื่อว่าเป็นปลาเจ้า หากใครนำมารับประทานแล้วจะต้องมีอันเป็นไป ปัจจุบันบริเวณวนอุทยานถ้ำปลาได้รับการปรับปรุงให้เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจสำหรับชาวเมืองและนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม

น้ำตกผาเสื่อ ตั้งอยู่ในเขตตำบลหมอกจำแป่ ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอน ตามเส้นทางสู่อำเภอปาย และแยกไปตามทางขึ้นสู่พระตำหนักปางตอง รวมระยะทางประมาณ 26 กิโลเมตร น้ำตกแห่งนี้ไหลลงมาจากน้ำตกแม่สะงา ในพม่า มี 6 ชั้น ชั้นบนสุดอยู่ในป่าลึกเข้าไปใช้เวลาเดินประมาณ 1 ชั่วโมง คือ น้ำตกแม่สะงากลาง ถัดออกมาเป็นชั้นผายาว ผาลาด ผาเสื่อ ผาตั้ง ผาฮ่อม ชั้นที่คนนิยมเที่ยวมากที่สุด คือ ผาเสื่อ ซึ่งมีน้ำตกลงมากระทบแผ่นหินกระเด็นเป็นฝอย และสองข้างน้ำตกมีแผ่นหินลักษณะคล้ายเสื่อปูลาดอยู่เป็นจำนวนมาก น้ำตกนี้มีขนาดใหญ่และน้ำมากตลอดปี น้ำมากที่สุดในช่วงเดือนกรกฎาคม-กันยายน การเดินทางสะดวกเป็นทางลาดยางตลอด อยู่ห่างจากถนนเพียงประมาณ 100 เมตร

√ **พระตำหนักปางตอง** อยู่ในเขตตำบลหมอกจำแป่ สามารถเดินทางไปโดยใช้เส้นทางสายห้วยขาน-บ้านนาป่าแปก ซึ่งเป็นทางขึ้นเขาตลอดเวลา ตัวเรือนประทับแรมตั้งอยู่บนยอดเขาสูงที่บ้านปางตอง ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงปางตอง มีทิวทัศน์บริเวณสองข้างทางที่สวยงาม ทางรถยนต์เข้าถึงและสามารถเดินทางไปสู่หมู่บ้านแม้วนาป่าแปก ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่าแม้วที่สุขสงบและน่ารักมาก เลยต่อจากหมู่บ้านแม้วนี้ก็จะสามารถไปถึงหมู่บ้านแม่ออ ซึ่งเป็นหมู่บ้านชายแดนไทย เมียนม่าร์ และมีกองกำลังพล 93 ตั้งอยู่เป็นบริเวณที่สูงอากาศเย็น และมีทิวทัศน์ที่น่าชมยิ่ง

อำเภอปางมะผ้า

สถานศึกษาธรรมชาติ และสัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด

ตั้งอยู่ที่ตำบลถ้ำลอด ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอนเป็นระยะทางประมาณ 77 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงสาย 1095 (ปางมะผ้า-ปาย) ประมาณหลักกิโลเมตร 138-139 มีทางแยกซ้ายจากกิ่งอำเภอปางมะผ้าเข้าไปตามทางบ้านถ้ำลอดอีก 9 กิโลเมตร เป็นแหล่งโบราณคดีสำคัญ ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มแม่น้ำปาย มีสถานที่น่าสนใจคือ "ถ้ำลอด" ซึ่งมีลำห้วยชื่อ น้ำลาง ไหลลอดภูเขาไปทะลุออกอีกด้านหนึ่ง ทำให้เกิดเป็นถ้ำที่มีหินงอกหินย้อยสวยงามเป็นถ้ำเก่าแก่จากการพบเครื่องมือเครื่องใช้โบราณในถ้ำ สันนิษฐานได้ว่ามีอายุประมาณ 2,000 ปีมาแล้ว ภายในถ้ำความยาวประมาณ 1 กิโลเมตร ประกอบด้วยห้องโถงใหญ่อีก 3 ห้อง เรียกชื่อต่างๆ กันคือ "ถ้ำเสาหินหลวง" เป็นถ้ำกว้างใหญ่ มีหินงอกหินย้อยสวยงามมากมาย "ถ้ำตุ๊กตา" มีหินงอกเป็นปุ่มปมเล็กๆ คล้ายตุ๊กตาตั้งเรียงรายอยู่มากมาย และด้านหนึ่งของผนังถ้ำยังปรากฏภาพเขียนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ถ้ำนี้เป็นถ้ำที่กว้างและยาวที่สุดในถ้ำลอด ถ้ำสุดท้ายอยู่ด้านทางออกคือ "ถ้ำผีแมน" นอกจากมีหินงอกหินย้อยสวยงามแล้ว ยังเป็นที่พบเศษภาชนะดินเผา มีซีกฟัน และกระดูกของมนุษย์ เมล็ดพืช เครื่องมือหิน รวมทั้ง "โลงผีแมน" อีกด้วย โลงผีแมนนี้มีลักษณะเป็นท่อนไม้ที่ถูกขุดตรงส่วนกลางออกเป็นร่องคล้ายเรือ หรือรางไม้ใส่อาหารให้สัตว์เลี้ยง มีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ โดยโลงขนาดใหญ่จะถูกวางอยู่บนคานโดยใช้ต้นเสา 4-6 ต้น ตั้งกับพื้นถ้ำ และเสาแต่ละคู่จะถูกเจาะเป็นช่องเพื่อสอดใส่คานไว้วางพาดโลงผีแมน

สำหรับการเข้าชมถ้ำนั้น จะเปิดบริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา 08.00-17.00 น. แต่นักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้าชมเองได้ เนื่องจากภายในถ้ำมืดมาก จึงต้องใช้บริการผู้นำทางพร้อมตะเกียงเจ้าพายุ โดยจะเสียค่าบริการ 100 บาท ต่อผู้นำทาง 1 คน การเดินชมถ้ำจะแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกจะเป็นการชม 2 ถ้ำใหญ่ คือ ถ้ำเสาหินหลวง และถ้ำตุ๊กตา

หากนักท่องเที่ยวต้องการจะเข้าชมถ้ำผีแมนจะต้องล่องแพผ่านธารน้ำที่ลอดภายในถ้ำ โดยจะมีแพของชาวบ้านรอให้บริการอยู่

ในบริเวณสถานศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดนี้ ยังเป็นแหล่งดูนก ซึ่งทางหน่วยบริการได้จัดทำป้ายบอกจุดดูนกไว้เป็นระยะๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินชมเองได้

บริเวณที่ทำการยังมีบ้านพักไว้บริการและอนุญาตให้ตั้งเต้นท์พักแรมได้โดยติดต่อโดยตรง ณ หน่วยบริการภายในสถานศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าถ้ำน้ำลอด

นอกจากนี้ ในเขตกิ่งอำเภอปางมะผ้ายังมีผู้สำรวจพบถ้ำต่างๆ อีกหลายถ้ำ เช่น ถ้ำผาเผือก ถ้ำผาแดง ถ้ำปางคำ ถ้ำซู่ซ่า ถ้ำผามอญ ถ้ำแม่ละนา ฯลฯ

เนื่องจากถ้ำเหล่านี้ยังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งการเดินทางที่ยากลำบาก เพราะถ้ำบางแห่งมีระยะทางลึกมาก (โดยเฉพาะถ้ำแม่ละนาที่นักสำรวจถ้ำคาดว่าลึกประมาณ 13 กิโลเมตร) และมีลำธารบางช่วงอาจต้องว่ายน้ำไป จึงเหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวที่รักการผจญภัยและเสาะแสวงหาธรรมชาติอย่างแท้จริง

อำเภอปาย

วัดกลาง อยู่ในตำบลเวียงใต้ ภายในวัดมีพระเจดีย์องค์ใหญ่ ศิลปะไทยใหญ่แท้ประดิษฐานอยู่กลางลานวัด มีเจดีย์ทรงมอญรายล้อมโดยรอบ ใต้เจดีย์ทำเป็นซุ้มประดิษฐานพระพุธรูปประจำวัน เหนือฐานเจดีย์องค์ใหญ่ทำเป็นมณฑปยอดมงกุฎ

วัดน้ำฮู อยู่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลเวียงใต้ ห่างจากตัวอำเภอไปทางทิศตะวันตกประมาณ 3 กิโลเมตร เป็นที่ประดิษฐานของเจ้าพ่ออุ่นเมือง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธ์ ทำด้วยโลหะทองสัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง 28 นิ้ว สูง 30 นิ้ว พระพุทธรูปองค์นี้พระเศียรกลวงส่วนบนเปิดปิดได้และมีน้ำขังอยู่ เป็นพระพุทธรูปสิงห์สาม อายุประมาณ 500 ปี เมื่อ พ.ศ 2515 มีพระธุดงค์จากอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ไปนมัสการ และสงสัยว่าข้างในพระจะมีน้ำจึงเปิดพบว่ามีน้ำจริง ๆ ข่าวนี้แพร่ออกไปก็มีผู้คนหลั่งไหลมาขอน้ำไปสักการะ พอน้ำในพระเศียรหมดก็มีน้ำไหลออกมาอีกในลักษณะซึมออกมาตลอดเวลา

นอกจากนี้ยังมีเจดีย์อนุสรณ์สถานพระนางสุพรรณกัลยา พระเชษฐภคินีของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชด้วย

น้ำตกหมอแปง อยู่หมู่ที่ 4 บ้านหมอแปง ต.แม่นาเติง เดินทางโดยรถยนต์ได้สะดวก และมีชาวเขาเผ่ามูเซอแดงอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง บริเวณรอบน้ำตกมีป่ายางร่มรื่น อยู่ห่างจากตัวอำเภอปายประมาณ 8-9 กิโลเมตร ใกล้กับน้ำหมอแปงเป็นน้ำตกม่วงสร้อยแต่ทางเข้ายังไม่สะดวก

น้ำตกแม่เย็น อยู่ที่บ้านแม่เย็น ตำบลแม่ฮี้ ห่างจากอำเภอปาย ประมาณ 7 กิโลเมตร เป็นน้ำตกขนาดสูง 3 ชั้น และสวยงามที่สุดของอำเภอ การคมนาคมโดยการเดินเท้าใช้เวลา 3-5 ชั่วโมง

กองแลน อยู่ในเขตบ้านร้องแหย่ง ห่างจากอำเภอประมาณ 7 กิโลเมตร ลักษณะเป็นหน้าผาสูงที่ถูกกัดเซาะ (คล้ายแพะเมืองผี จังหวัดแพร่) เป็นบริเวณกว้างประมาณ 5 ไร่ เศษ และอยู่ติดกับเส้นทางสายแม่มาลัย-ปาย สามารถเดินทางไปท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล

โป่งน้ำร้อนท่าปาย อยู่ในป่าแม่ปายฝั่งซ้ายตอนบน ท้องที่ตำบลแม่ฮี้โดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 1095 (ปาย-แม่มาลัย) ข้ามสะพานแม่น้ำปายถึงบริเวณหลักกิโลเมตรที่ 87-88 แยกซ้ายเข้าไปอีก 2 กิโลเมตร ตามทางเข้าบ้านท่าปาย เป็นทางราดยางตลอดทั้งสาย สภาพของโป่งน้ำร้อนเป็นบ่อน้ำร้อน น้ำกำลังเดือดเป็นฟองๆ และมีหมอกควันปกคลุมพื้นที่ พร้อมทั้งมีน้ำร้อนไหลเรื่อยๆ ทั่วบริเวณกว้างมีบ่อใหญ่สองบ่อ นอกนั้นมีลักษณะเป็นน้ำผุดบางจุด ความร้อนประมาณ 80 องศาเซลเซียส และรอบๆ โป่งร้อนเป็นไม้สักที่สมบูรณ์มาก ภายในบริเวณอนุญาตให้ตั้งเต้นท์พักแรมได้ แต่ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกใดๆ ทั้งสิ้น

โป่งน้ำร้อนเมืองแปง อยู่ในเขตบ้านเมืองแปง ตำบลเมืองแปง เป็นบ่อน้ำพุร้อนขนาดใหญ่ ห่างจากอำเภอปาย ประมาณ 28 กิโลเมตร โดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 1095 (ปาย-แม่มาลัย) และแยกเข้าสาย 1265 ด้านขวามือตรงบริเวณหลักกิโลเมตรที่ 85-86 ใกล้กับหน่วยพิทักษ์และรักษาป่าแม่ปิง เป็นทางลูกรัง อุณหภูมิของน้ำร้อนสูงถึง 95 องศาเซลเซียส และพลุ่งขึ้นเป็นระยะๆ

น้ำพุร้อนเมืองแปง อยู่บริเวณบ้านเมืองแปง ตำบลเมืองแปง เป็นบ่อน้ำพุร้อนขนาดใหญ่ ห่างจากอำเภอปายประมาณ 35 กิโลเมตร อุณหภูมิน้ำร้อนถึง 95 องศาเซลเซียส และพุ่งขึ้นเป็นระยะ ๆ

น้ำพุร้อนโป่งร้อน อยู่บริเวณบ้านท่าปาย ตำบลแม่ฮี้ เป็นน้ำพุร้อนที่ไหลมาจากใต้ดิน ห่างจากอำเภอปายประมาณ 12 กิโลเมตร อุณหภูมิน้ำร้อนจัด สามารถเดินทางเข้าท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล

หมู่บ้านมูเซอยะโป่ อยู่ที่บ้านหมอแปง ตำบลแม่นาเติง ชาวบ้านเผ่านี้มีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่น่าสนใจ ซึ่งยังคงรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของเผ่าไว้ การคมนาคมสามารถเดินทางได้โดยรถยนต์ โดยใช้เส้นทางน้ำตกหมอแปง

เจดีย์พระธาตุแม่เย็น อยู่ที่บ้านแม่เย็น ตำบลแม่ฮี้ เป็นเจดีย์ที่สร้างสมัยใดไม่ปรากฏ ตั้งอยู่บนเนินสูง และเมื่อขึ้นไปนมัสการองค์พระธาตุแม่เย็น จะมองเห็นทิวทัศน์ของอำเภอปายโดยทั่วถึง เป็นจุดสังเกตของผู้โดยสารเครื่องบินว่าเป็นเขตอำเภอปายแล้ว

ห้วยจอกหลวง เป็นแหล่งอนุรักษ์ต้นน้ำห้วยจอกหลวง อยู่บริเวณป่าแม่ยะ ตำบลแม่ฮี้ มีการปลูกไม้ดอกไม้หนาวหลายชนิด และออกดอกในฤดูหนาว ตั้งอยู่บนภูเขาและมีทิวทัศน์สวยงามมาก อยู่ห่างจากอำเภอปายประมาณ 43 กิโลเมตร ฤดูที่เหมาะแก่การท่องเที่ยวคือ ฤดูหนาว

อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ตั้งอยู่ที่หมู่ 7 ตำบลเวียงเหนือ ติดต่อกับเขตอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นที่ตั้งของโครงการพัฒนาต้นน้ำของกรมป่าไม้ มีการปลูกพืชทดแทนฝิ่น ไม้ดอกเมืองหนาว เป็นที่ตั้งสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม และอยู่ห่างจากอำเภอปาย ประมาณ40 กิโลเมตร สามารถเดินทางไปท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล และมีบ้านพักของกรมป่าไม้สำหรับบริการนักท่องเที่ยวด้วย สอบถามรายละเอียดได้ที่ อุทยานแห่งชาติกรมป่าไม้
โทร. (02) 5790529

อำเภอขุมยวม

วัดต่อแพ เป็นวัดเก่าแก่ ตั้งอยู่ที่บ้านต่อแพ ตำบลแม่เงา ห่างจากตลาดขุมยวมประมาณ 7 กิโลเมตร อยู่ทางฝั่งขวาของลำน้ำยวม มีวิหารขนาดใหญ่แบบพม่า สร้างอย่างวิจิตรสวยงามมาก นอกจากนี้ยังมีเจดีย์ทรงมอญอีกด้วย ตามประวัติเล่าว่าบริเวณนี้แต่เดิมเคยเป็นที่พักและรวมไม้ซุง นักต่อแพเหล่านี้ได้พร้อมใจกันสร้างวัดขึ้นมาแล้วให้ชื่อว่า "วัดต่อแพ"

ศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นอำเภอขุนยวม ตั้งอยู่บริเวณตรงข้ามวัดม่วยต่อ ตามทางหลวงหมายเลข 108 บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 200 เป็นศูนย์รวมศิลปหัตถกรรมของชาวไทยใหญ่และชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ ตลอดจนเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ของทหารญี่ปุ่นที่เดินทัพเข้ามาในพื้นที่อำเภอขุนยวมสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 นอกจากนี้มีการจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองสำหรับนักท่องเที่ยวด้วย เปิดทุกวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 08.00-16.00 น.

ทุ่งบัวตองดอยแม่อูคอ ดอยแม่อูคออยู่เขตบ้านแม่สุรินทร์ตำบลยวมน้อย มีพื้นที่ครอบคลุมเป็นเขากว้างขวางประมาณ 1,000 ไร่ อยู่ในความรับผิดชอบของโครงการพัฒนาป่าไม้ที่สูง หน่วยที่ 5 กองอนุรักษ์ฯ ดอกบัวตองที่นี่เมื่อบานพร้อมๆ กันในช่วงเดือนตุลาคม-ธันวาคม จะแลเห็นเหลืองสะพรั่งทั้งภูเขามีความสวยงามมาก

อุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุรินทร์ มีพื้นที่ครอบคลุมอยู่ในเขตอำเภอขุนยวมและอำเภอเมือง มีเนื้อที่ 247,875 ไร่ ประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2524 มีจุดเด่นที่น่าสนใจดังนี้

ที่ทำการอุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุรินทร์ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง โดยเดินทางตามทางหลวงหมายเลข 1095 (แม่ฮ่องสอน-

ปาย) ไปประมาณ 12 กิโลเมตร ถึงตำบลปางหมู แล้วแยกเข้าไปอีก 2.5 กิโลเมตร

โครงการอนุรักษ์สัตว์ป่า-รักษาพันธุ์ไม้ อยู่ติดกับที่ทำการอุทยานฯ เป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ประกอบด้วยกรงเพาะเลี้ยงและอนุบาลสัตว์ป่า การรวบรวมพันธุ์ไม้ประจำถิ่นเพื่อการศึกษา และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน

น้ำตกแม่สุรินทร์ อยู่ในเขตบ้านแม่สุรินทร์ ตำบลแม่ยวมน้อย อำเภอขุนยวม การเดินทางใช้ทางหลวงหมายเลข 108 ถึงอำเภอขุนยวม และจากขุนยวมเข้าไปน้ำตกแม่สุรินทร์ ระยะทางประมาณ 50 กิโลเมตร เป็นทางลูกรัง น้ำตกแม่สุรินทร์เป็นน้ำตกสวยงามมาก เป็นน้ำตกชั้นเดียวไหลจากหน้าผาสูง หุบเขาด้านล่างสูงประมาณ 100 เมตร

ยอดดอยปุย อยู่ในเขตบ้านห้วยฮี้ ตำบลห้วยปูลิง เป็นยอดเขาที่สูงมากถึง 1.752 เมตร มีลักษณะเป็นลานกว้างลดหลั่นกันลงมาเป็นชั้น ๆ

หนองเขียว มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบบนเส้นเขาและมีแอ่งน้ำขนาดใหญ่ตามธรรมชาติ มีหญ้าขึ้นปกคลุมเต็มพื้นที่ การเดินทางใช้เส้นทางจากน้ำตกแม่สุรินทร์ไปหนองเขียวประมาณ 12 กิโลเมตร เป็นถนนลูกรังลำลองใช้ได้เฉพาะฤดูแล้งเท่านั้น

อุทยานฯ มีบริการบ้านพักและอนุญาตให้นำเต็นท์ไปตั้งค่ายพักแรมได้โดยมีบ้านพักบริการในบริเวณที่ทำการอุทยานฯ อำเภอเมือง รายละเอียดติดต่อ กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ โทร. 579-0529, 579-4842 หรือที่ทำการอุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุรินทร์ ตู้ ป.ณ.18 อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

น้ำตกแม่อูคอ ตั้งอยู่บริเวณดอยแม่อูคอ ก่อนถึงทุ่งบัวตองเล็กน้อย มีทางแยกเข้าสู่น้ำตกประมาณ 3 กิโลเมตร เป็นน้ำตกชั้นเดียว สูงประมาณ 30 เมตร ตกจากร่องหินขนาดใหญ่ ตอนกลางของสายน้ำมีร่องหินกว้างสามารถเดินเข้าไปชมม่านน้ำตกได้เพิ่งค้นพบเมื่อปี 2530

บ่อน้ำร้อนหนองแห้ง อยู่เขตบ้านหนองแห้ง ตำบลเมืองปอน ห่างจากอำเภอประมาณ 25 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 108 (ขุนยวม-แม่ลาน้อย) แยกซ้ายบริเวณหลักกิโลเมตรที่ 174 ข้างโรงเรียนบ้านหนองแห้งตรงเข้าไป 1 กิโลเมตร (เป็นทางลูกรัง)

อำเภอแม่ลาน้อย

ถ้ำแม่หุ อยู่เขตบ้านป่าหมาก ตำบลแม่ลาน้อย ห่างจากอำเภอไปทางทิศตะวันออกประมาณ 7 กิโลเมตร โดยมีทางแยกจากทางหลวงหมายเลข 108 ไปตามทางเข้าเหมืองแร่ เอส.พี.ไมน์นิ่ง ถ้ำนี้ลึกประมาณ 15 เมตร ภายในประกอบด้วยหินงอกหินย้อยที่สวยงามมาก

บ่อน้ำร้อนแม่หุ อยู่ในเขตตำบลแม่ลาน้อย ติด ๆ กับเหมืองแร่ เอส.พี.ไมน์นิ่ง ทางด้านฝั่งห้วยแม่หุเป็นบ่อน้ำร้อนที่มีความร้อนสูงมาก สามารถต้มไข่ให้สุกได้

น้ำตกดาวดึงส์ อยู่ในเขตบ้านทุ่งรวงทอง ตำบลแม่ลาน้อย ห่างอำเภอประมาณ 6 กิโลเมตร เป็นน้ำตกที่สวยงามแห่งหนึ่ง

หมู่บ้านละว้า (ลัวะ) แม่ละอูบ ตำบลห้วยห้อม เป็นหมู่บ้านเขตติดต่อระหว่างอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอแม่ลาน้อย และอำเภอแม่สะเรียง มีลักษณะวัฒนธรรมการสร้างที่อยู่อาศัย การแต่งกาย และอุปนิสัยแตกต่างไปจากชาวไทยภูเขาเผ่าอื่น ๆ และโดยที่ตั้งอยู่บนดอยสูง ซึ่งมีทิวทัศน์ที่สวยงาม การคมนาคมห่างจากอำเภอ 32 กิโลเมตร และสะดวก จึงเป็นที่แปลกตาแปลกใจนักท่องเที่ยวอย่างมาก

บ้านกะเหรี่ยงห้วยห้อม ห่างจากบ้านละอูบ ประมาณ 4 กิโลเมตร ราษฎรเคร่งครัดในศาสนาและสุภาพอ่อนโยน เป็นหมู่บ้านที่ตั้งศูนย์พัฒนาชาวเขา ราษฎรจึงได้รับการพัฒนาให้สามารถทำผ้าจากขนแกะ การปลูกไม้ผลเมืองหนาว และอื่น ๆ จึงเป็นหมู่บ้านตัวอย่างของชาวเขาโดยทั่วไปได้เป็นอย่างดี

บ้านกะเหรี่ยงแม้สะกั๊วะ อยู่ในเขตตำบลท่าผาปุ้ม ห่างจากอำเภอประมาณ 13 กิโลเมตร ปลูกบ้านเรือนแถบเชิงเขาแปลกตามาก ในฤดูแล้งจะมองเห็นภาพดอกไม้ป่าเป็นสีส้ม สวยงามมาก มีแหล่งน้ำตกใกล้หมู่บ้านใช้เป็นที่พักผ่อนได้เป็นอย่างดี ราษฎรหมู่บ้านนี้ยังคงความเคยชินธรรมชาติ และลักษณะชาวเขาดั้งเดิมไว้และไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมากนัก

อำเภอแม่สะเรียง

วัดกิตติวงศ์ ตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาลแม่สะเรียง เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุที่พระครูกิตตินำมาจากวัดศรีสุพรรณ จังหวัดเชียงใหม่ และยังมีพระคัมภีร์โบราณ ค้นพบในถ้ำผาแดงริมฝั่งแม่น้ำสาละวิน เมื่อ พ.ศ.2511 จารึกประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของล้านนากับพม่า

วัดจองสูง หรือวัดอุทยารมณ์ ตั้งอยู่ในตัวอำเภอแม่สะเรียง เป็นวัดที่สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2381 เดิมเป็นสำนักสงฆ์มีเจ้าอาวาสเป็นไทยใหญ่ เมื่อปี พ.ศ.2431 ถูกไฟไหม้ และได้บูรณะขึ้นใหม่เป็นวัดจองสูงตั้งแต่ปี พ.ศ.2439 ภายในวัดมีเจดีย์ทรงมอญเก่าแก่อายุกว่า 100 ปี อยู่ 3 องค์ เจดีย์องค์ด้านตะวันตกสร้างเมื่อต้นรัชกาลที่ 6 เจดีย์องค์กลางสร้างเมื่อใดไม่ปรากฏ เชื่อกันว่าเป็นที่ประดิษฐานพระธาตุ ส่วนเจดีย์องค์ด้านตะวันออกเป็นเจดีย์ 7 ยอด

วัดศรีบุญเรือง ตั้งอยู่ใกล้กับวัดจองสูงเป็นอีกวัดหนึ่งที่มีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ โบสถ์รูปทรงพม่าซึ่งฉลุลวดลายสวยงาม

วัดแสนทอง ตั้งอยู่ในตัวอำเภอแม่สะเรียง มีสิ่งที่สำคัญคือพระแสนทองพระพุทธรูปปางมารวิชัย หล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ อันเป็นศิลปะสมัยเชียงแสนที่เก่าแก่และงดงามมากองค์หนึ่ง และที่วัดแสนทองนี้ยังประดิษฐานพระพุทธสิหิงค์ ชาวบ้านเรียกว่า "พระเพชร" หรือ "พระสิงห์หนึ่ง" อันเป็นที่เคารพสักการะของชาวเมืองแต่อดีต ผู้สนใจสามารถติดต่อกับพระภิกษุภายในวัดเพื่อขอชมได้

วัดจอมทอง ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอแม่สะเรียง 1 กิโลเมตร ตามเส้นทางสายแม่สะเรียง-สบเมย แยกทางซ้ายมือบริเวณสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นทางลูกรังขึ้นภูเขา

ทุ่งดอกบัวตองดอยแม่เหาะ อยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ตรงหลักกิโลเมตรที่ 84 เขตตำบลแม่เหาะ เป็นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีภูมิประเทศที่งดงามของภูเขา และทุ่งดอกบัวตองที่ตระการตา และเบ่งบานสะพรั่งในเดือนตุลาคม-ธันวาคม เช่นเดียวกันกับทุ่งดอกบัวตองดอยแม่อูคอ

บ้านกะเหรี่ยงพะมะลอ เป็นบ้านชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงอยู่ในเขตตำบลบ้านกาศ ห่างจากตลาดแม่สะเรียงประมาณ 3 กิโลเมตร ชาวบ้านมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่น่าสนใจ มีการทอผ้าและทำสิ่งประดิษฐ์ของเผ่าไว้จำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวอีกด้วย

พระธาตุจอมมอญ อยู่ที่หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านกาศเป็นปูชนียสถานที่มีลักษณะเป็นเจดีย์เก่าแก่ถือกันว่าเป็นพระธาตุศักดิ์สิทธิ์และมีงานฉลองในเดือนกรกฎาคมของทุกปี

ถ้ำเง้า อยู่ที่หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านกาศ ภายในถ้ำมีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ประดิษฐานอยู่ ระยะทางห่างจากอำเภอประมาณ 4 กิโลเมตร

อุทยานแห่งชาติสาละวิน ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำสาละวินซึ่งกั้นพรมแดนระหว่างไทยกับพม่า มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่บริเวณที่ดินป่าแม่ยวมฝั่งขวาและป่าสาละวิน ในท้องที่ตำบลเสาหิน ตำบลบ้านกาด ตำบลแม่คง ตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง และตำบลแม่สามแลบ อำเภอสบเมย มีพื้นที่ประมาณ 721.52 ตารางกิโลเมตร หรือ 450,950 ไร่ ประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2537

การเดินทาง มีรถโดยสารสายอำเภอแม่สะเรียง-บ้านสามแลบบริการหรือสามารถเช่ารถจากอำเภอแม่สะเรียงไปยังบ้านแม่สามแลบ ระยะทางประมาณ 46 กิโลเมตร จากนั้นจะต้องล่องเรือจากบ้านแม่สามแลบไปตามแม่น้ำสาละวิน ใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมง โดยจะมีเรือของชาวบ้านมาบริการคิดในราคาเหมาลำจากที่ทำการอุทยานฯ สามารถมองเห็นทิวทัศน์ของลำน้ำสาละวินและฝั่งพม่าได้กว้างไกล และในบริเวณด้านหน้าของที่ทำการอุทยานฯ ยังมีหาดทรายสีขาวละเอียดเหมาะแก่การตั้งเต็นท์พักแรม ถัดไปทางทิศเหนือจะเป็นบ้านท่าตาฝั่ง ซึ่งมีหาดทรายสวยอีกแห่งหนึ่ง เรียกว่า "หาดแท่นแก้ว" นอกเหนือจากทัศนียภาพที่งดงามของริมฝั่งน้ำแล้ว ยังมีทรัพยากรที่สำคัญและมีค่า อันได้แก่ พันธุ์ไม้ป่า เช่น ไม้สัก ไม่แดง ไม้เต็ง ซึ่งมีอยู่มากมายในบริเวณนี้ และสัตว์ป่านานาชนิด เป็นต้น

ขณะนี้ทางอุทยานฯ ยังไม่มีบริการบ้านพักและสิ่งอำนวยความสะดวกใด ๆ ทั้งสิ้น หากนักท่องเที่ยวมีความประสงค์จะตั้งเต็นท์พักแรม สามารถติดต่อได้ที่อุทยานฯ โดยตรง หรือติดต่อล่วงหน้าไปที่อุทยานแห่งชาติสาละวิน ตู้ ป.ณ.6 ปท.แม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58110

อำเภอสบเมย

แม่สามแลบ แม่สามแลบเป็นชื่อของหมู่บ้าน ตั้งอยู่ริมแม่น้ำสาละวิน หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า แม่น้ำคง อยู่ในเขตตำบลสบเมยห่างจากตัวอำเภอสบเมยประมาณ 62 กิโลเมตร ตามเส้นทางหมายเลข 1086 เป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวนิยมไปล่องเรือตามลำน้ำสาละวิน ซึ่งมีลักษณะเป็นหุบเขาสูงชัน ฝั่งตรงข้ามเป็นเขตพม่า บางช่วงมีหาดทรายขาวสะอาด ช่วงที่นิยมล่องเรือคือช่วงแม่สามแลบถึงสบเมย ซึ่งเป็นจุดที่แม่น้ำเมยไหลมาบรรจบกับแม่น้ำสาละวิน และช่วงแม่สามแลบถึงอำเภอท่าสองยางจังหวัดตาก

หมู่บ้านสวยงามบ้านแม่สามาหลวง อยู่เขตตำบลสบเมย เป็นหมู่บ้านชาวเขาที่ตั้งอยู่กลางหุบเขา ซึ่งราษฎรอยู่ร่วมกันอย่างสงบ ระยะทางจากที่ตั้งอำเภอสบเมยถึงหมู่บ้านประมาณ 32 กิโลเมตร เป็นทางรถยนต์ 27 กิโลเมตร และเดินทางเท้าประมาณ 5 กิโลเมตร

ล่องแก่งแม่เงา บ้านแม่เงา ตำบลแม่สวด เป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่เหมาะสมสำหรับล่องแพเพื่อผจญภัยอย่างแท้จริง สภาพสองฝั่งยังคงเป็นธรรมชาติที่คงสภาพที่ดีเยี่ยม นอกจากนี้ยังเหมาะแก่นักท่องเที่ยวที่ชอบกีฬาตกปลาด้วย ระยะทางจากอำเภอทั้งทางรถยนต์รวมกับทางน้ำถึงบ้านสบอุมโล๊ะ ประมาณ 35 กิโลเมตร

น้ำตกแม่ริด อยู่ในเขตหมู่ที่ 1 ตำบลกองก๋อย เป็นน้ำตกขนาดกลาง ที่ยังคงสภาพธรรมชาติไว้ครบถ้วน มีความสวยงามพอสมควร และมีน้ำไหลตลอดปี ระยะทางประมาณ 58 กิโลเมตร โดยทางรถยนต์และเดินเท้า ประมาณ 3 กิโลเมตร

การล่องแพแม่น้ำปาย

แม่น้ำปายเป็นแม่น้ำที่ใหญ่และยาวที่สุดของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เกิดจากทิวเขาถนนธงชัยและทิวเขาแดนลาว ในเขตอำเภอปาย แล้วไหลมาทางทิศใต้ผ่านอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ไปบรรจบกับแม่น้ำสาละวิน (แม่น้ำคง) ในเขตรัฐคะยา สหภาพเมียนม่าร์ มีความยาวประมาณ 180 กิโลเมตร ท้องน้ำมีลักษณะเป็นกรวด ทราย และในฤดูแล้ง น้ำลึกประมาณ 1 เมตร ตลอดลำน้ำปายนี้มีช่วง ที่สามารถล่องแพได้ 3 ช่วงด้วยกันคือ

1. **ช่วงต้นลำน้ำปายถึงอำเภอปาย** เริ่มต้นที่ห้วยช้างหรือห้วยช้างแก้ว ห่างจากอำเภอปายตามระยะทางรถยนต์ประมาณ 16 กิโลเมตร ตามทางลำลองที่มุ่งสู่บ้านเวียงเหนือและบ้านศาลาเมืองน้อย แล้วเริ่มล่องลำน้ำปายใช้เวลาประมาณ 6 ชั่วโมง ถึงสะพานเวียงเหนือหรือบ้านจอมพลใกล้ตัวอำเภอปาย

การล่องแพสายนี้ควรใช้เวลาอย่างน้อยที่สุด 1 วันเต็ม โดยต้องพักแรมในคืนก่อนการเดินทางและหลังจากการล่องแพแล้วอีก 1 คืน ตามรายการที่เหมาะสมดังนี้ :

วันแรก :	08.00-12.00 น. -	เดินทางจากเชียงใหม่โดยรถประจำทางสายเชียงใหม่-ปาย และพักรับประทานอาหารเที่ยงที่อำเภอปาย
	12.00-15.00 น. -	เดินทางจากปาย-ห้วยช้างเฒ่าหรือห้วยช้างแก้ว โดยรถยนต์เล็กท้องถิ่น และเดินทางเท้าประมาณ 1 นาทีถึงลำน้ำปาย
	15.30-17.30 น. -	เริ่มล่องแพ 2 ชั่วโมง แล้วเข้าฝั่งตั้งแคมป์พักริมลำน้ำปาย
วันที่สอง :	08.30-12.30 น. -	ล่องแพต่อจนเข้าเขตอำเภอปาย ขึ้นบกที่บ้านจอมพล หรือสะพานเวียงเหนือ นั่งรถท้องถิ่นเข้าอำเภอรับประทานอาหารเที่ยง
	13.00 น. -	เดินทางต่อไปยัง จ.แม่ฮ่องสอน

2. **ช่วงจากอำเภอปายถึงตัวเมืองแม่ฮ่องสอน** เริ่มต้นที่บ้านเมืองแปง ห่างจากอำเภอปายโดยทางรถยนต์ ประมาณ 30 กิโลเมตร ระยะทางการล่องแพทั้งหมดประมาณ 70 กิโลเมตร และต้องใช้เวลาไม่น้อยกว่า 5 วัน กว่าจะล่องถึงบ้านปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน และต้องใช้แพถึง 2 ชุด เนื่องจากช่วงกลางของแม่น้ำปายมีจุดหนึ่งที่เป็นโตรกธารระดับน้ำต่างกัน คล้ายกับเป็นน้ำตกซึ่งไม่สามารถล่องแพผ่านได้ ต้องขึ้นฝั่งข้ามเขาไปขึ้นแพชุดใหม่ และล่องต่อรายละเอียดการล่องแพช่วงนี้ ควรติดต่อขอทราบจากที่ว่าการอำเภอปาย หรือบริษัทนำเที่ยวในอำเภอปาย

3. **ช่วงอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนถึงเขตชายแดนไทย-พม่า** เริ่มต้นจากบ้านห้วยเดื่อ ตำบลผาบ่อง ซึ่งห่างจากตัวอำเภอเมืองประมาณ 8 กิโลเมตร และล่องถึงบ้านน้ำเพียงดินซึ่งเป็นเขตติดต่อชายแดนระหว่างไทยกับพม่า ปกติแล้วในช่วงนี้นิยมนั่งเรือหางยาวมากกว่าล่องแพ การล่องเรือในช่วงนี้เป็นที่นิยมกันมากในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากทิวทัศน์ของฝั่งแม่น้ำมีความสวยงาม และระดับน้ำก็ลดหลั่นกันตลอดทาง โดยใช้เวลาในการไป-กลับเพียง 2-3 ชั่วโมงเท่านั้น นอกจากนี้ ในกรณีที่ต้องการพักแรมด้วยการกางเต้นท์ก็อาจทำได้โดยขออนุญาตจากหัวหน้าด่านตำรวจที่น้ำเพียงดินเสียก่อน

การติดต่อล่องแพ

ช่วงที่เหมาะสมที่สุดได้แก่ช่วงเดือนตุลาคม-มีนาคม การติดต่อจ้างต่อแพคนต่อแพและจ้างรถยนต์โดยสาร ควรติดต่อล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 1 สัปดาห์ โดยติดต่อผ่านเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ลุ่มน้ำปาย อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อการล่องแพดังกล่าวกับบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและในอำเภอปายได้อีกด้วย

การล่องแพยางตามลำน้ำของ และลำน้ำปาย

ในช่วงตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคมของทุกปี ปริมาณน้ำในลำน้ำของและน้ำปายจะมีปริมาณมากเหมาะสำหรับการล่องแพยาง ปัจจุบันได้มีเอกชนได้เปิดบริการนำเที่ยวการผจญภัยด้วยแพยางตามลำน้ำของละน้ำปายที่มีเกาะแก่งน้ำเชี่ยวกราก ละบางช่วงจะมีน้ำไหลเชี่ยวในหุบเขา ซึ่งสองข้างทางยังมีธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม อาทิ น้ำตกซูซ่า หินฟอสซิสที่มีอายุกว่า 200 ล้านปี น้ำพุร้อน และสัตว์ป่า การล่องแพยางรายการนี้เหมาะสำหรับผู้รักการผจญภัยที่มีสุขภาพแข็งแรงและสามารถว่ายน้ำได้ โดยติดต่อได้ที่บริษัท ไทยแอ๊ดเวนเช่อ อ.ปาย โทร. (053) 699111

อาหารการกิน

แม้ว่าแม่ฮ่องสอนจะเป็นจังหวัดเล็ก ๆ และอยู่สุดเขตชายแดนไทย แต่เรื่องอาหารการกินก็มีความสะดวกสบายไม่แพ้จังหวัดอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นรสชาด และความหลากหลาย ในตัวเมืองแม่ฮ่องสอนเองมีทั้งร้านอาหารที่มีฝีมือลือชื่อหลายแห่ง ในอำเภออื่นก็ไม่น้อยกว่าอำเภอเมืองเช่นกัน

ร้านอาหารในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

1. ร้านไข่มุก 71 ถ.ขุนลุมประพาส โทร. 612092, 612385
2. ร้านใบเฟิร์น 87 ถ.ขุนลุมประพาส โทร. 611374
3. ซันนี่ไนท์ ถ.ขุนลุมประพาส โทร. 611159
4. ใบหยกชาเลท์ 90 ถ.ขุนลุมประพาส โทร. 611486, 611536
5. ร้านนครปฐม ถ.ขุนลุมประพาส โทร. 612366
6. ร้านน้องปอม 64 ถ.ขุนลุมประพาส
7. ร้านไผ่เงิน 70 ถ.สิงหนาทบำรุง โทร. 611013
8. ร้านอ้อมเขา 5/1 ถ.ประชาอุทิศ โทร. 611457, 611719
9. โจ๊กเสวย ตลาดสดเทศบาล โทร. 611020, 611688
10. ริมน้ำกลางดอยรีสอร์ท บ้านห้วยเดื่อ โทร. 612142
11. แม่ฮ่องสอนรีสอร์ท 24 บ้านห้วยเดื่อ โทร. 611406, 611504
12. ร้านครัวเครื่องเทศ 46 ถ.ชำนาญสถิตย์ โทร. 611394
13. ร้านลาบเป็ดอีสาน 14 ถ.มรรคสันติ โทร. 611777
14. ร้านเลคไซด์บาร์ แอนด์ เรสเตอร์รอง 2/3 ถ.ขุนลุมประพาส ซอย 3 โทร. 611779
15. ครัวทิพย์ 23/1 ถ.ประดิษฐ์จองคำ โทร. 620553
16. ร้าน 99 หมูจุ่ม 106/1 ถ.ขุนลุมประพาส โทร. 612475

ของที่ระลึก

ของที่ระลึกจากจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีทั้งอัญมณี ตลอดจนผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นเมืองต่างๆ เช่น ใบชา หมวกชาวไต (ชาวไทยใหญ่เรียกว่า “กุ๊ป”) ซึ่งมีลักษณะเป็นหมวกปีกกว้างใบกลม ตรงกลางยอดแหลมเหมือนเจดีย์ มู่ลี่ทำจากไม้ไผ่ เสื่อทอไทยใหญ่ ผ้าซิ่นไหมลายฝีมือพม่า อัญมณี เช่น ทับทิม หยก และเครื่องใช้ประเภท เสื้อผ้าฝีมือกะเหรี่ยง ประเภทของขบเคี้ยว เช่น แป๊ะหล่อ เป็นต้น

ร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก

1. ศูนย์ศิลปาชีพพิเศษ 128 ถ.ขุนลุมประพาส โทร. 611244
   (ตุ๊กตา, ผ้าพื้นเมือง, จักสาน)
2. อัญญมณี 36 ถ.สิงหนาทบำรุง โทร. 612160
   (ทับทิม, ยี่หร่า, พลอย, หยก)
3. ละออ 24 ถ.สิงหนาทบำรุง โทร. 611014
   (ทับทิม, ยี่หร่า, เสื้อผ้าไทยใหญ่, หยก)
4. ทับทิม 88/2 ถ.ขุนลุมประพาส โทร. 611314
   (ทับทิม, ยี่หร่า, หยก, เสื้อผ้าไทยใหญ่)
5. จันทร์เงิน 54 ถ.ขุนลุมประพาส โทร. 611220, 611345
   (ทับทิม, หยก)

งานกิจกรรมและประเพณี

งานเมืองสามหมอก งานเมืองสามหมอกจัดขึ้นทุกปี ระหว่างวันที่ 1-7 กุมภาพันธ์ โดยมีการแสดงการออกร้านจากทั้งหน่วยราชการ เอกชน และองค์กรต่างๆ เพื่อเผยแพร่ผลงานของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งการแสดงมหรสพรื่นเริงเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับความเพลิดเพลินกับกิจกรรมต่างๆ ในงาน หลังจากที่ได้ตรากตรำกับการทำงานมาเกือบตลอดปี นอกจากนี้ ในงานยังจัดให้มีการแสดงของชาวเขาเผ่าต่างๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อให้งานมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

งานเทศกาลชิมชาบ้านรักไท จัดขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ บริเวณหมู่บ้านรักไท หมู่ 6 ตำบลหมอกจำแป อำเภอเมือง หมู่บ้านรักไทเป็นหมู่บ้านชายแดน อยู่ในความควบคุมของกองทัพภาคที่ 3 ราษฎรมีอาชีพปลูกชาเป็นหลัก มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางขึ้นไปเที่ยวเป็นจำนวนมาก การจัดงานเทศกาลชิมชานี้ เพื่อเป็นการสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกชาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ภายในงานมีการขี่ม้ารอบหมู่บ้านเที่ยวชมธรรมชาติ ชิมชาชั้นดี ชมการแสดงจากชาวจีนยูนาน และการละเล่นพื้นบ้าน

ประเพณีปอยส่างลอง หรือ **ประเพณีบรรพชาสามเณร** ตามแบบฉบับของชาวไทยใหญ่ ซึ่งถือว่าการบรรพชาสามเณรได้กุศลแรงกว่าบวชพระ จึงมักจัดกันอย่างยิ่งใหญ่ ระหว่างเดือนมีนาคม เมษายน และพฤษภาคม เด็กที่จะบรรพชาเรียกว่า **"ส่างลอง"** เมื่อกำหนดจัดงาน ก็จะโกนผมแต่ไม่โกนคิ้ว (พระภิกษุพม่าไม่โกนคิ้ว) แล้วแต่งกายประดับประดาอย่างสวยงามด้วยเครื่องประดับอันมีค่า เช่น สวมสายสร้อย กำไล แหวน และใช้ผ้าโพกศีรษะแบบพม่า สวมถุงเท้ายาว นุ่งโสร่ง ทาแป้งขาว เขียนคิ้วทาปาก ทั้งนี้เชื่อกันว่าพระพุทธเจ้ามีฐานะเป็นกษัตริย์ยังสละกิเลสได้ การประดับประดาก็แสดงว่าผู้มีฐานะดี ก็สละกิเลสไปบวชได้เช่นกัน เมื่อถึงวันทำพิธีก็จะประดับประดาส่างลอง แล้วพาไปขี่ม้า ถ้าไม่มีม้าก็จะขี่คอคน ซึ่งเรียกว่า "พี่เลี้ยง หรือ "ตะแปส่างลอง" แล้วแห่ไปตามถนนสายต่าง ๆ มีกลดทอง หรือ "ทีคำ" แบบพม่ากั้นกันแดด

ปัจจุบัน ประเพณีนี้ได้มีการกำหนดรูปแบบให้เป็นการบรรพชา สามเณรแบบสามัคคี คือ จัดให้มีการบรรพชาส่างลองเป็นจำนวนมาก ในคราวเดียวกันทุกปี ในช่วงต้น ๆ เดือน เมษายน ของทุกปี ทำให้ประเพณีปอยส่างลองจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีความยิ่งใหญ่และงดงามเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งพากันเข้ามาร่วมงานดังกล่าวเป็น จำนวนมาก

ประเพณีออกพรรษา หรือ **งานปอยเหลินสิบเอ็ด** ประเพณีนี้เป็นประเพณีที่ถือว่ามีความสำคัญมากสำหรับชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเมื่อย่างเข้าเดือน 11 ระหว่าง ขึ้น 13-14 ค่ำ จะมีงานตลาดนัดขายของกันทั้งวันทั้งคืน ประชาชนจะไปจับจ่ายซื้ออาหารและสิ่งของต่างๆ สำหรับไปทำบุญที่วัดในวันขึ้น 15 ค่ำ พอถึงวันรุ่งเช้าของวันขึ้น 15 ค่ำ จะมีการตักบาตรเทโวจากวัดพระธาตุดอยกองมูซึ่งตั้งอยู่บนดอยกองมูลงมาสู่วัดม่วยต่อ ซึ่งอยู่บริเวณเชิงเขา ทิวแถวของพระภิกษุสามเณรและประชาชนนับร้อยพัน ซึ่งเรียงรายสองข้างทางเดินลงจากวัดพระธาตุดอยกองมู เพื่อทำบุญตักบาตรแก่พระภิกษุสามเณร ท่ามกลางสายหมอกนั้น เป็นภาพที่งดงามบริสุทธิ์ตัดกับสีเขียวของต้นไม้ สามารถมองเห็นได้จากระยะทางไกล ตกตอนกลางคืนตามบ้านเรือนและวัดวาอารามต่าง ๆ จะมีการจุดประทีปโคมไฟสว่างไสว มีการแห่ "จองพารา" หรือ "ปราสาทรับเสด็จพระพุทธเจ้า" ซึ่งตกแต่งประดับประดาอย่างสวยงาม นอกจากนี้ยังมีการแสดงการละเล่นพื้นเมืองและมหรสพต่าง ๆ และ "หลู่เตนเหง" หรือ การแห่เทียนพันเล่มด้วย

งานประเพณีลอยกระทง ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนยี่ หรือทางเหนือเรียกว่า "ยี่เป็ง" จะมีงานประเพณีลอยกระทง โดยประชาชนจะจัดทำกระทงเล็ก ๆ ไปลอยตามแม่น้ำ มีการประกวดกระทงใหญ่ที่หนองจองคำ ซึ่งเป็นหนองสาธารณกลางเมือง มีการแสดงมหรสพรื่นเริง ตามบ้านเรือนของราษฎรจะมีการจุดประทีปโคมไฟสว่างไสว นอกจากนี้ ยังมีการลอยกระทงสวรรค์ โดยการนำกระทงที่จุดประทีปโคมไฟ แล้วผูกติดกับลูกโป่ง ลอยขึ้นไปในอากาศแลดูสว่างไสวไปทั่ว กล่าวกันว่า การลอยกระทงสวรรค์นี้มีขึ้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นแห่งแรก

งานเทศกาลดอกบัวตอง ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงกลางเดือนธันวาคมของทุก ๆ ปี บริเวณดอยแม่อูคอ อำเภอขุนยวม จะมีดอกบัวตองบานเหลืองอร่ามไปทั่วบริเวณขุนเขา อำเภอขุนยวมจะจัดเทศกาลดอกบัวตองให้นักท่องเที่ยวขึ้นไปชมความงามของดอกบัวตองทุกปีตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน ถึง 15 ธันวาคม โดยทางอำเภอจะจัดเตรียมเต้นท์ที่พัก บริการให้กับนักท่องเที่ยวที่ต้องการจะค้างคืนบริเวณดอยแม่อูคอ นอกจากนี้ในช่วงเวลาดังกล่าวยังมีอาหารและเครื่องดื่มบริการให้กับนักท่องเที่ยวด้วย ติดต่อจองเต้นท์พักบนดอยแม่อูคอ ณ ที่ว่าการ อ.ขุนยวม โทร. (053) 691104

การละเล่นพื้นเมือง

การละเล่นพื้นเมืองของจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่เป็นลักษณะเฉพาะของชาวไทยใหญ่ที่น่าสนใจได้แก่

1. **ก้า** เป็นการฟ้อนพื้นเมือง เรียกว่า ฟ้อนไต (ฟ้อนเงี้ยว) ลีลาการร่ายรำเร็วกว่าการฟ้อนเล็บหรือการฟ้อนเทียนของชาวเชียงใหม่ เครื่องประโคมส่วนใหญ่เป็นเครื่องตี เช่น กลองก้นยาว ฆ้อง ฉาบ

2. **รำโต** เป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชิดคล้ายสิงโตจีน ปกติถ้าจะเล่นก็เมื่อมีงานหรือเทศกาลงานฉลองต่างๆ เช่น ต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองผู้มีเกียรติ

3. **ก้าแลว** หรือการฟ้อนดาบ ดาบเป็นอาวุธประจำตัวชาวไทยใหญ่ จึงมีการฝึกสอนกันมาแต่โบราณเกี่ยวกับการฟ้อนและการใช้ดาบ เพลงดาบนี้เป็นเพลงดาบที่มีลวดลายและลีลาแปลกที่น่าดูเป็นอย่างมาก

4. **กิ่งกะหล่าหรือรำกินรี** เป็นการฟ้อนรูปสัตว์ต่าง ๆ ได้แก่ การฟ้อนนก ฟ้อนปลา ฟ้อนผีเสื้อยักษ์ ฟ้อนม้า ในการฟ้อนจะมีการประดิษฐ์รูปสัตว์ต่าง ๆ แล้วสวมทับคนฟ้อน

5. **จ๊าดไต** มีการละเล่นประเภทละครหรือลิเกร้องกลอนเป็นภาษาไทยใหญ่ เรื่องที่แสดงส่วนมากเอามาจากชาดกหรือตำนานทางพุทธศาสนา

ชาวพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าต่าง ๆ

จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย ชนพื้นเมืองหลายเผ่า ซึ่งมีประเพณีวัฒนธรรมแตกต่างกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่ฮ่องสอนมีชาวไทยภูเขา ชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ เกือบครึ่งหนึ่งของประชากรในจังหวัด ประกอบทั้งการคมนาคมยังล้าหลังอยู่ จึงทำให้ความเจริญต่าง ๆ เข้าไปไม่ถึง จึงยังคงสามารถคงความเป็นเอกลักษณ์ในขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษาพูดเอาไว้ได้มากกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย

ชาวพื้นเมืองและชาวไทยภูเขาในจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่สำคัญมีดังนี้

1. **ชาวไทยใหญ่** ถือเป็นชาวพื้นเมืองของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เดิมอพยพมาจากเมืองต่าง ๆ ในเขตรัฐฉานของพม่า ในปัจจุบันการแต่งกาย ชายนุ่งกางเกงจีน ใส่เสื้อแขนกระบอกแบบพม่า ผู้หญิงแต่งกายเหมือนหญิงพม่านุ่งผ้าซิ่นสีต่าง ๆ ใส่เสื้อทรงกระบอก ตัวสั้นแค่เอว ด้านหน้ากลัดกระดุมเฉียงทับไปทางซ้ายหรือขวา เกล้าผมทรงสูงทำเป็นมวยไว้ด้านหลัง แล้วใช้หวีประดับมุกหรือหวีทองคำเสียบปักที่ผม ภาษาที่ใช้เป็นภาษาไทยโบราณ สมัยกรุงสุโขทัย เป็นชาวพื้นเมืองที่เคร่งในศาสนามาก เมื่อถึงวันพระจะหยุดการประกอบอาชีพและกิจวัตรประจำวันแล้วไปวัด ศิลปหัตถกรรมและการรื่นเริงส่วนมากเลียนแบบจากพม่า

2. **แม้วขาว และ แม้วลาย** รูปร่างหน้าตาคล้ายคนจีน การแต่งกาย ชายนุ่งกางเกงจีนครึ่งแข้งสีดำ สวมเสื้อแขนกระบอก ใส่หมวกจีนกลม ๆ ส่วนแม้วลายผู้หญิงนุ่งกระโปรงสั้นแค่เข่า จีบเป็นวงกลมรอบตัว ใส่เสื้อป้ายแบบจีนใช้ผ้าโพกหัว แต่แม้วงาวผู้หญิงจะนุ่งกางเกงขายาว ภาษาที่ใช้พูดและเขียนคล้ายคลึงภาษาจีน

3. ยางกะเลอ หรือ กะเหรี่ยงแดง การแต่งกาย ชายนุ่งกางเกงจีน ใส่เสื้อทรงกระบอกยาวถึงก้น หญิงสวมเสื้อกระโปรงติดกันไม่มีแขน สีขาวยาวถึงข้อเท้า ตัวหลวม ๆ โดยมีประเพณีว่าเสื้อผ้าหญิงสาวจะมีรอยฉีกขาดไม่ได้ หากมีถือว่าไม่ใช่หญิงสาวบริสุทธิ์ สำหรับหญิงที่มีครอบครัวแล้วจะเปลี่ยนเป็นนุ่งซิ่นสีต่าง ๆ ส่วนมากนับถือศาสนาคริสต์และนับถือผีประจำเผ่า

4. มูเซอแดง การแต่งกาย หญิงสวมเสื้อผ้าแบบผู้หญิงไทยใหญ่ นุ่งผ้าซิ่นคาดสีแดงชายพกไว้ซ้ายมือยาวถึงข้อเท้า ไว้ผมมวย ชายแต่งกาย แบบชาวไทยใหญ่ เสื้อสั้นแค่เอว

5. มูเซอดำ การแต่งกาย ชายนุ่งกางเกงดำ ใส่เสื้อแขนกระบอกสั้นแค่เอว หญิงนุ่งกางเกงดำใส่เสื้อแขนกระบอกผ่าอกตัวยาวถึงสะโพก โกนหัวไว้หางจุก ชาวพื้นเมืองเผ่านี้มีนิสัยมุทะลุดุร้ายกว่าทุกเผ่า

6. ลัวะ การแต่งกาย ชายสวมเสื้อกางเกงแบบชาวไทยใหญ่ ใช้ผ้าสีโพกหัว หญิงนุ่งผ้าซิ่นสั้นไม่เลือกสี เสื้อแบบพม่ายาวถึงก้น มีมากในเขตอำเภอแม่สะเรียงและอำเภอขุนยวม

การเดินทางสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยเครื่องบิน

บริษัทการบินไทย มีการบริการเที่ยวบินระหว่าง เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน ทุกวันๆ ละ 3 เที่ยว และจะเพิ่มเที่ยวบินเป็น 4-5 เที่ยวต่อวันในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว รายละเอียดเพิ่มเติมและสำรองที่นั่ง ติดต่อได้ที่ บริษัทการบินไทย

อัตราค่าโดยสาร

กรุงเทพฯ - เชียงใหม่ - แม่ฮ่องสอน	1,865	บาท
กรุงเทพฯ - เชียงใหม่	1,650	บาท
เชียงใหม่ - แม่ฮ่องสอน	345	บาท

การสำรองที่นั่งและสอบถามรายละเอียด

กรุงเทพฯ บริษัทการบินไทย จำกัด เลขที่ 6 ถ.หลานหลวง
โทร.2800070, 2800080, 2800090

แม่ฮ่องสอน บริษัทการบินไทย จำกัด เลขที่ 71 ถ.สิงหนาถบำรุง
โทร. 611297, 611020

เชียงใหม่ บริษัท การบินไทยจำกัด เลขที่ 240 ถ.พระปกเกล้า
โทร. 211044-7

การเดินทางสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยรถประจำทาง

เส้นทางสายเชียงใหม่-แม่สะเรียง-แม่ฮ่องสอน

รถออกจากสถานีขนส่งอาเขต วันละประมาณ 5 เที่ยว

รถธรรมดา	08.00, 20.00, 21.00
รถธรรมดา	13.30 (ถึงเฉพาะขุนยวม)
	15.00 (ถึงเฉพาะแม่สะเรียง)
รถปรับอากาศ	06.30, 11.00, 21.00

อัตราค่าโดยสาร

	รถธรรมดา	รถปรับอากาศ
เชียงใหม่-ฮอด	29	52
เชียงใหม่-แม่สะเรียง	69	124
เชียงใหม่-ขุมยวม	106	189
เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน	133	239

เส้นทางสายเชียงใหม่-ปาย-แม่ฮ่องสอน

รถออกจากขนส่งอาเขตเชียงใหม่ วันละ 5 เที่ยว

รถธรรมดา	07.00, 09.00, 11.30, 12.30
รถธรรมดา	16.00 (ถึงเฉพาะ อ.ปาย)

อัตราค่าโดยสาร

	รถธรรมดา	รถปรับอากาศ
เชียงใหม่-ปาย	51	71
เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน	94	132

หมายเหตุ อัตราค่าโดยสารและเวลารถออก อาจเปลี่ยนแปลงได้
สามารถสอบถามข้อมูลได้ที่...
สถานีขนส่งอาเขต โทร. (053) 242664 และ
บริษัท เปรมประชาขนส่ง จำกัด โทร. (053) 244737

รายชื่อโรงแรมใน อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน

รหัสไปรษณีย์ อ.เมือง 58000 รหัสโทรศัพท์ทางไกล 053

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	จำนวนห้องพัก	อัตรา (บาท)	หมายเหตุ
1. อิมพีเรียลธาราแม่ฮ่องสอน	149 หมู่ 8 ต.ปางหมู อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611473, 611272 แฟกซ์ 611252, 611021-4	104	1,600-2299	ร้านอาหาร คอฟฟี่ชอฟ ห้องประชุม สระว่ายน้ำ
2. ใบหยกชาเล่ย์	90 ถ.ขุนลุมประพาส อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611486, 611536 แฟกซ์ 611533	40	1,111	ร้านอาหาร คอฟฟี่ชอฟ ห้องประชุม
3. เมธี	55 ถ.ขุนลุมประพาส อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 612141	36	150-450	ร้านอาหาร
4. แม่ฮ่องสอนเม้าท์เท่นอินน์	122 ถ.ขุนลุมประพาส อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร.612283 แฟกซ์ 612284	80	400-600	ร้านอาหาร ห้องประชุม
5. รุคส์ฮอลิเดย์โฮเตล แอนด์ รีสอร์ท	114/5-7 ถ.ขุนลุมประพาส อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611390, 612324-9 แฟกซ์ 611524	114	1,800-3,500	ร้านอาหาร คอฟฟี่ชอฟ ห้องประชุม สระว่ายน้ำ
6. แม่ฮ่องสอนริเวอร์ไซด์	165 หมู่ 3 ต.ผ่าบ่อง อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611504, 611406 แฟกซ์ 01-2241373, 612490	40	1,150-1,800	ร้านอาหาร สระว่ายน้ำ
7. พาโนรามา	51 ถ.ขุนลุมประพาส อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611757-62 แฟกซ์ 611790	36	300-500	ร้านอาหาร
8. แม่ฮ่องสอนฮิลส์	106/2 ถ.ขุนลุมประพาส อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน โทร. 612475	22	250-500	ร้านอาหาร
9. พาวิลเลี่ยน	131 หมู่ 8 ต.ปางหมู อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน โทร. 612201	20	200-300	ร้านอาหาร
10. สยาม	23 ถ.ขุนลุมประพาส อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน โทร.612148	23	350	

รายชื่อรีสอร์ทใน อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	จำนวนห้องพัก	อัตรา (บาท)	หมายเหตุ
1. โกลเด้นท์ปาย รีสอร์ท & โกลเด้นท์ปายสวีท	285 หมู่ 1 ต.ปางหมู อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 612265-66 แฟกซ์ 612265	60	950-1,200	ร้านอาหาร สระว่ายน้ำ
2. เฟิร์นริมธาร รีสอร์ท	87 ถ.ขุนลุมประพาส อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611374 แฟกซ์ 611377	22 หลัง	750	ร้านอาหาร สระว่ายน้ำ
3. ริมน้ำกลางดอยรีสอร์ท	108 หมู่ 3 ต.ผาบ่อง อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 612142 แฟกซ์ 612086	39	400-750	ร้านอาหาร
4. อิงดอยรีสอร์ท	109/1 ถ.ขุนลุมประพาส ต.ปางหมู อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 612074	12	250	
5. สามหมอกวิลล่า	28/1 ต.ท่าโป่งแดง อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611478	45	350-750	
6. รุคส์รีสอร์ท	114/5-7 ถ.ขุนลุมประพาส อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน โทร. 611324 แฟกซ์ 611524	35 หลัง (70 ห้อง)	1,648	สิ่งอำนวยความสะดวกที่เดียวกับโรงแรม รุคส์ฮอลิเดย์
7. แม่ฮ่องสอนรีสอร์ท	24 หมู่ 3 ต.ห้วยเดื่อ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน โทร. 01-2243439 (เชียงใหม่ 053-252263)	22	700-1,200	ห้องอาหาร

รายชื่อเกสท์เฮ้าส์ใน อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	จำนวนห้องพัก	อัตรา (บาท)	หมายเหตุ
1. โกลเด้นท์ฮัท	253 ถ.มรรคสันติ ต.ปางหมู อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611544 แฟกซ์ 612306	15	150-400	
2. การ์เด้นท์เกสท์เฮ้าส์	44/1 ถ.ขุนลุมประพาส ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611519	19	50-150	
3. จีน เกสท์เฮ้าส์	6/1 ถ.ประชาอุทิศ ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611662 แฟกซ์ 611662	8	50-100	
4. จันทร์เกสท์เฮ้าส์	49/2 ถ.ขุนลุมประพาส ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611253, 611843 แฟกซ์ 611253	6	100	
5. ตุ๊กเกสท์เฮ้าส์	48 ถ.ขุนลุมประพาส ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611303, 612082 แฟกซ์ 611303	6	100-300	
6. ทานตะวันเกสท์เฮ้าส์	81 ถ.ขุนลุมประพาส ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611364	9	250	
7. จอห์นนี่เฮ้าส์	5/2 ถ.อุดมชาวนิเวศน์ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน โทร. 611667	7	70-100	
8. ริมหนองเกสเฮ้าส์	4/1 ถ.ชำนาญสถิตย์ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน โทร. 611052	9	100	
8. ปิยะเกสท์เฮ้าส์	1/1 ถ.ขุนลุมประพาส ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611260 แฟกซ์ 611308	20	250-600	ร้านอาหาร

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	จำนวนห้องพัก	อัตรา (บาท)	หมายเหตุ
9. เพ็ญพรเกสท์เฮ้าส์	16/1 ถ.ผดุงม่วยต่อ ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 612577	10	250	
10. สวัสดีเฮ้าส์	18/1 ถ.ขุนลุมประพาส ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 612023	6	50-80	
11. ฮอลิเดย์เกสเฮ้าส์	23 ถ.ประดิษฐ์จองคำ จ.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611478	5	80	
12. โจเกสเฮาส์	3 ถ.ชำนาญสถิตย์ ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 612417	7	80-100	
13. สบันงาเกสเฮ้าส์	14/2 ถ.อุดมชาวนิเวศน์ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 612280	8	100	
14. หยกเกสเฮ้าส์	14 ถ.ศิริมงคล ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611532	9	200-300	

รายชื่อโรงแรมใน อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน

รหัสไปรษณีย์ อ.แม่สะเรียง 58110

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	จำนวนห้องพัก	อัตรา (บาท)	หมายเหตุ
1. กมลสรโฮเต็ล	283 ถ.แม่สะเรียง ต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน โทร. 681623, 681524 แฟกซ์ 681204	24	400	

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	จำนวนห้องพัก	อัตรา (บาท)	หมายเหตุ
2. มิตรอารีย์	158 ถ.แม่สะเรียง ต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน โทร. 681110, 681279	50	120-600	
3. เอกลักษ์	77/2 ต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน โทร. 681426	13	120-350	
4. ชีวิวเกสท์เฮ้าส์	149/1 ต.แม่ดง อ.แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน โทร. 681556, 681154	13	100-150	
5. แม่สะเรียงรีสอร์ท	183 หมู่ 1 ต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน	10	250	
6. มิตรอารีย์เกสท์เฮ้าส์	34 ถ.เวียงใหม่ ต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน โทร. 681109 แฟกซ์ 681280	105	120-350	
7. แม่สะเรียงเกสท์เฮ้าส์	1 ต.บ้านกาศ อ.แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน โทร. 681203	16	80-100	
8. ริเวอร์ไซด์เกสท์เฮ้าส์	85/1 ถ.แหล่งพานิช ต.บ้านกาศ อ.แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน โทร. 681188, 681353	12	60	
9. เรืองธาราเกสท์เฮ้าส์	147 หมู่ 2 ต.บ้านกาศ อ.แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน โทร. 681107, 681509, 681633 แฟกซ์ 681634	14	200-600	
10. สาละวินอินน์	145/3 หมู่ 12 ต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน โทร. 681052	6	150	

รายชื่อเกสท์เฮ้าส์และโรงแรมใน อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน

รหัสไปรษณีย์ อ.ขุนยวม 58140

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	จำนวนห้องพัก	อัตรา (บาท)	หมายเหตุ
1. ปิกไม้เกสท์เฮ้าส์	119/1 ต.ขุนยวม อ.ขุนยวม แม่ฮ่องสอน	5	60-250	
2. มิตรขุนยวม (โรงแรม)	115 ต.ขุนยวม อ.ขุนยวม แม่ฮ่องสอน โทร. 691057, 622181	25	100-400	
3. สวนแม่อูคอ	หมู่ 1 ต.แม่อูคอหลวง (ประมาณ กม.13 ทางขึ้นดอยแม่อูคอ) โทร. 691044, 622095	10	500, 3,000	เต้นท์หลังละ 100 บาท
4. บัวตองวิชั่นเฮ้าส์	92 หมู่ 2 ต.ขุนยวม อ.ขุนยวม โทร. 622037	13	300-600	
5. สวนศรีบัวตอง	อ.ขุนยวม	4	250	
6. บ้านฝรั่งเกสท์เฮ้าส์	อ.ขุนยวม	11	250-300	
7. ต่อแพเกสท์เฮ้าส์	อ.ขุนยวม	8	400	
8. ฮอลิเดย์เกสท์เฮ้าส์	อ.ขุนยวม	5	100	
9. ปางทรายเกสท์เฮ้าส์	อ.ขุนยวม	5	500	

รายชื่อเกสท์เฮ้าส์และโรงแรมใน อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน

รหัสไปรษณีย์ อ.ปาย 58130

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	จำนวนห้องพัก	อัตรา (บาท)	หมายเหตุ
1. จันทร์เกสท์เฮ้าส์	86 หมู่ 4 ต.เวียงใต้	6	50-150	
2. คิมเกสท์เฮ้าส์	อ.ปาย	-	30-40	
3. ปายอินเดอะสกาย	อ.ปาย	15	60-80	
4. ปายรีสอร์ท	86 บ้านป่าขาม ต.เวียงใต้	6	120	
5. เวียงปาย	26 หมู่ 4 ถ.รังสิยานนท์ ต.เวียงใต้ โทร.699149	15	100-150	

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	จำนวนห้องพัก	อัตรา (บาท)	หมายเหตุ
6. ริมปายคอทเทจ	17 หมู่ 3 ต.เวียงใต้ โทร. 699133	19	200-500	
7. โรงแรมวิวปาย	143 ต.เวียงใต้ โทร. 699174	30	300-500	
8. เมืองปายรีสอร์ท	94 หมู่บ้านหมอแปง ต.แม่นาเติง โทร. 270906 แฟกซ์ 272895	20	700	
9. ชาญเกสท์เฮ้าส์	86 หมู่ 4 ถ.เชียงใหม่-ปาย	10	100-350	
10. บิ๊กเกสท์เฮ้าส์	70 หมู่ 1 ถ.รังสิยานนท์ โทร. 699080	9	100-150	
11. ชาลีเกสท์เฮ้าส์	96 หมู่ 3 ถ.เวียงปาย โทร. 699039	20	60-200	
12. นัญญาเกสท์เฮ้าส์	84 หมู่ 1 ถ.รังสิยานนท์ โทร. 699051	7	120-150	
13. ดวงเกสท์เฮ้าส์	5/3 หมู่ 3 ถ.รังสิยานนท์ โทร. 699101	24	50-350	
14. เชสุวรรณ	13 หมู่ 4 ถ.รังสิยานนท์ โทร. 699274 แฟกซ์ 699274	3	250	ร้านอาหาร

รายชื่อบริษัทนำเที่ยวในแม่ฮ่องสอน
ที่ได้รับการจดทะเบียนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ถึงเดือนสิงหาคม 2542)

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร	เลขที่ใบอนุญาต
อ.เมือง				
1. ดอนเอนเตอร์ไพรส์	63/5 ถ.ขุนลุมประพาส	612236	-	24-164
2. จีนเฮาส์ทัวร์	6/1 ถ.ประชาอุทิศ	611662	-	24-306
3. นอธสตาร์ทัวเซอร์วิส	172/1 หมู่ 1 ถ.แม่ฮ่องสอน-ปาย	620258	-	24-302
4. แม่ฮ่องสอนเกสเฮาส์	295 ปางหมู อ.เมือง	612510	-	24-041
5. แม่ฮ่องสอนทราเวลเอเจนซี่	18/1 ถ.สิงหนาถบำรุง	611621	611621	24-006
6. เผ่ทัวร์	39 ถ.นิเวสพิศาล	620539	620539	24-385
7. ศักดิ์ศริญ	88/3 ถ.ขุนลุมประพาส	612124	-	24-301
8. โรสการ์เดนท์ทัวร์	864 ถ.ขุนลุมประพาส	611577, 611682	611683	24-004
9. ซิงเกิลทราแวลเอเจนซี่	5/5 ถ.ขุนลุมประพาส	612388	611388-9	24-053
10. จอห์นนี่	5/1 ถ.อุดมชาวนิเวศ	611281	611332	24-279

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร	เลขที่ใบอนุญาต
11. ทอปวิวทัวร์	5 ถ.สิงหนาถบำรุง	620654	620654	24-448
12. ไหมไทยทัวร์	26 ถ.สิงหนาถบำรุง	620441	620441	24-377
13. จองคำเกสเฮาส์แอนด์ทัวร์	7 ถ.อุดมชาวนิเวศ	–	–	24-280
14. ปิยะทราเวล แอนด์ เซอร์วิส	1/1 ซอย 3 ถ.ขุนลุมประพาส	611260	612308	24-283
15. พี.เอส. ทัวร์ และรถเช่า	85 ถ.ขุนลุมประพาส	611147	–	24-285
16. อะเมซิ่ง แม่ฮ่องสอน	ท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอน	620650	620650	24-358
17. สวัสดิทัวร์ แม่ฮ่องสอน	85 ถ.ขุนลุมประพาส	612033	–	24-155
18. ซิลเวอร์มูนทัวร์	42 ถ.สิงหนาถบำรุง	620488	620488	24-195
19. หจก.นอร์ทเทิร์นสตาร์รุ่งทิพย์	149 หมู่ 8 ถ.ขุนลุมประพาส	611483	–	20-025
20. เฟรนด์ทัวร์	21 ถ.ประดิษฐ์จองคำ	611647	–	24-330
21. ซันฟลาวเวอร์คาเฟ่แอนด์ทัวร์	2/1 ถ.ขุนลุมประพาส	620263	620549	24-230
22. ดิสคัฟเวอรี่ แม่ฮ่องสอน	52/11 ถ.ขุนลุมประพาส	611537	611537	24-282
23. ลักกี้ทราเวลเซนเตอร์	43/1 ถ.อุดมชาวนิเทศ	611875	611875	24-239
24. หจก.แม่ฮ่องสอน ที.เอ็น.ทัวร์	10 ถ.อุดมชาวนิเวศ	620059	620060	24-231
25. สามหมอกทัวร์	33/1 หมู่ 3 ต.ผาบ่อง	619084	611925	23-277
26. ฟิวเจอร์ทัวร์	7/1 ถ.สิงหนาถบำรุง	–	–	24-380
กิ่งอำเภอปางมะผ้า				
1. เขมรินทร์ การ์เด้นท์	123/3 หมู่ 1 กิ่ง อ.ปางมะผ้า	–	–	24-086
2. ไทรบอลเฮอริเทจคอนเนคชั่น	15 หมู่ 1 ต.ถ้ำลอด กิ่ง อ.ปางมะผ้า	–	–	24-136
อำเภอปาย				
1. ดวงเทรคกิ้ง	5 ถ.รังสิยานนท์ ต.เวียงใต้	699101	–	24-162
2. แคมป์ช้าง	5/3 หมู่ 1 ถ.รังสิยานนท์ ต.เวียงใต้	699024	–	24-182
3. ปายกรีนทัวร์ จำกัด	13 หมู่ 4 ถ.รังสิยานนท์ ต.เวียงใต้	699111	699111	24-246
4. เพิ่มชัยเทรคกิ้ง	101/1 หมู่ 4 ถ.ราษฎรดำรง ต.เวียงใต้	–	–	24-397
5. แบคเทรคซทัวร์เทรคกิ้ง	67 ซ.1 ถ.รังสิยานนท์ ต.เวียงใต้	–	–	24-348
6. คาเรนทัวร์	5/1 หมู่ 4 ถ.รังสิยานนท์ ต.เวียงใต้	–	–	24-308
7. ลีซูทัวร์ แอนด์ เทรคกิ้ง	5/2 หมู่ 4 ถ.รังสิยานนท์ ต.เวียงใต้	699297	–	24-392
8. จักรยานท่องเที่ยว	21 หมู่ 3 ถ.ชัยสงคราม ต.เวียงใต้	699384	–	24-382
9. นอธเทิร์น กรีน	28 หมู่ 3 ถ.ชัยสงคราม ต.เวียงใต้	699385	699362	23-051

สถานที่ราชการและเอกชนที่สำคัญ

1. ศาลากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอน (สำนักงานจังหวัด) ถ.ขุนลุมประพาส โทร. 612156 โทรสาร 612123
2. ประชาสัมพันธ์จังหวัดแม่ฮ่องสอน โทร. 620692, 611808 โทรสาร 611808
3. บริษัท การบินไทย จำกัด แม่ฮ่องสอน 71 ถ.สิงหนาถบำรุง โทร. 611299, 612022 โทรสาร 612194
4. ท่าอากาศยาน แม่ฮ่องสอน ถ.นิเวศพิศาล โทร. 612057 โทรสาร 611499
5. สถานีตำรวจภูธร จ.แม่ฮ่องสอน ถ.ขุนลุมประพาส โทร. 611239 โทรสาร 611429
6. โรงพยาบาลศรีสังวาลย์ ถ.สิงหนาทบำรุง โทร. 611378, 611398, 611488
7. ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน ถ.ขุนลุมประพาส โทร. 612079 โทรสาร 611349
8. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โทร. 612157
9. ตำรวจท่องเที่ยวแม่ฮ่องสอน ถ.สิงหนาทบำรุง โทร. 611812, 611952 โทรสาร 611813
10. อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน โทร. 611357, 611466
11. อำเภอแม่สะเรียง โทร. 681232
12. อำเภอขุนยวม โทร. 691108 โทรสาร 691108
13. อำเภอปาย โทร. 699196 โทรสาร 699196
14. อำเภอแม่ลาน้อย โทร. 699196
15. อำเภอสบเมย โทร. 618077
16. อำเภอปางมะผ้า โทร. 617658
17. ที่ทำการอุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุรินทร์ ต.ปางหมู อ.เมือง โทร. 611711 ต่อ 146
18. หอการค้าแม่ฮ่องสอน 63 ถ.ขุนลุมประพาส โทร. 620316 โทรสาร 620316
19. ชมรมธุรกิจท่องเที่ยวแม่ฮ่องสอน 285 หมู่ 1 ต.ปางหมู อ.เมือง โทร. 612265-6 โทรสาร 612265

งานกิจกรรมและประเพณีของ จ.แม่ฮ่องสอน (ปี พ.ศ.2542)

1 – 7 กุมภาพันธ์	– งานเมืองสามหมอก อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
4-6 เมษายน	– เทศกาลปอยส่างลอง (บวชลูกแก้ว) อ.เมือง, อ.ขุนยวม, อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน
22 ตุลาคม – พฤศจิกายน	– งานปอยเหลินสิบเอ็ด (งานออกพรรษา) และงานสืบสานวัฒนธรรมแม่ฮ่องสอน อ.เมือง แม่ฮ่องสอน
1 พฤศจิกายน – 15 ธันวาคม	– งานเทศกาลดอกบัวตอง บนดอยแม่อูคอ อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน

ตัวอย่างรายการนำเที่ยวเชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน แบบ 3 วัน 2 คืน

(เส้นทาง เชียงใหม่-แม่มาลัย-ปาย-แม่ฮ่องสอน-แม่สะเรียง-ฮอด-เชียงใหม่)

วันที่ 1

07.00 น. – ออกเดินทางจากจังหวัดเชียงใหม่ (เส้นทางเชียงใหม่-แม่มาลัย-ปาย)

09.00 น. – แวะชมโป่งเดือดป่าแป๋ (น้ำพุร้อนป่าแป๋/เลี้ยวขวาจากเส้นทางแม่มาลัย-ปาย เข้าไปประมาณ 6 กิโลเมตร) และเดินเท้าไปโป่งเดือนอีกประมาณ 500 เมตร)

10.00 น. – ออกเดินทาง

11.00 น. – ถึงอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

– ชมทัศนียภาพบนอุทยานห้วยน้ำดัง

11.30 น. – ออกเดินทาง

12.30 น. – ถึงอำเภอปาย

– แวะรับประทานอาหารกลางวัน

– ชมและนมัสการวัดกลาง

13.30 น. – ออกเดินทาง

14.30 น. – ถึงกิ่งอำเภอบางมะผ้า

– แวะชมวนอุทยานถ้ำน้ำลอด (เลี้ยวขวาที่กิ่ง อ.ปางมะผ้า เข้าไปประมาณ 8 กิโลเมตร)

15.00 น. – ออกเดินทาง

16.00 น. – ถึงจุดชมวิว

– ออกเดินทาง

17.00 น. – เดินทางถึงจังหวัดแม่ฮ่องสอน

– เข้าที่พัก

วันที่ 2

07.00 น. – รับประทานอาหารเช้า

08.00 น. – ออกเดินทางไปท่าเรือบ้านห้วยเดื่อ (ราคาเรือไป-กลับ ลำละประมาณ 400-500 บาท นั่งได้ 6-8 คน)

08.45 น. – นั่งเรือหางยาว ชมทัศนียภาพตามลำน้ำปาย

09.30 น. – ถึงหมู่บ้านกระเหรี่ยงคอยาว (เผ่าปะด่อง)

11.30 น. – ออกเดินทางกลับตัวเมืองแม่ฮ่องสอน

12.20 น. – รับประทานอาหารกลางวัน

– พักผ่อนตามอัธยาศัย

14.00 น. – ออกเดินทางไปวนอุทยานถ้ำปลา

14.30 น. – ถึงวนอุทยานถ้ำปลา

– ชมปลามุงและทัศนียภาพบริเวณวนอุทยานถ้ำปลา

15.00 น. – ออกเดินทางกลับตัวเมืองแม่ฮ่องสอน

15.30 น. – ถึงวัดพระธาตุดอยกองมู

– ชมและนมัสการพระธาตุดอยกองมู

16.00 น. – ชมและนมัสการพระเจ้าพาราละแข่งที่วัดหัวเวียง/วัดจองคำ

17.00 น. – กลับที่พัก

วันที่ 3

06.30 น. – ชมตลาดเช้า (ตลาดสายหยุด)

– รับประทานอาหารเช้า (ที่ตลาดเช้า)

08.00 น. – กลับที่พัก

– ออกเดินทางกลับเชียงใหม่ (โดยเส้นทางแม่ฮ่องสอน-แม่สะเรียง-เชียงใหม่)

09.00 น. – ถึงจุดชมวิว

– แวะชมวิวข้างทาง

10.00 น. – ถึงอำเภอขุนยวม

– เดินทางขึ้นไปชมทุ่งดอกบัวตอง บนดอยแม่อูคอ (เฉพาะช่วงต้นเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนธันวาคม)

– ออกเดินทาง

12.00 น. – ถึงอำเภอแม่สะเรียง

- รับประทานอาหารกลางวัน

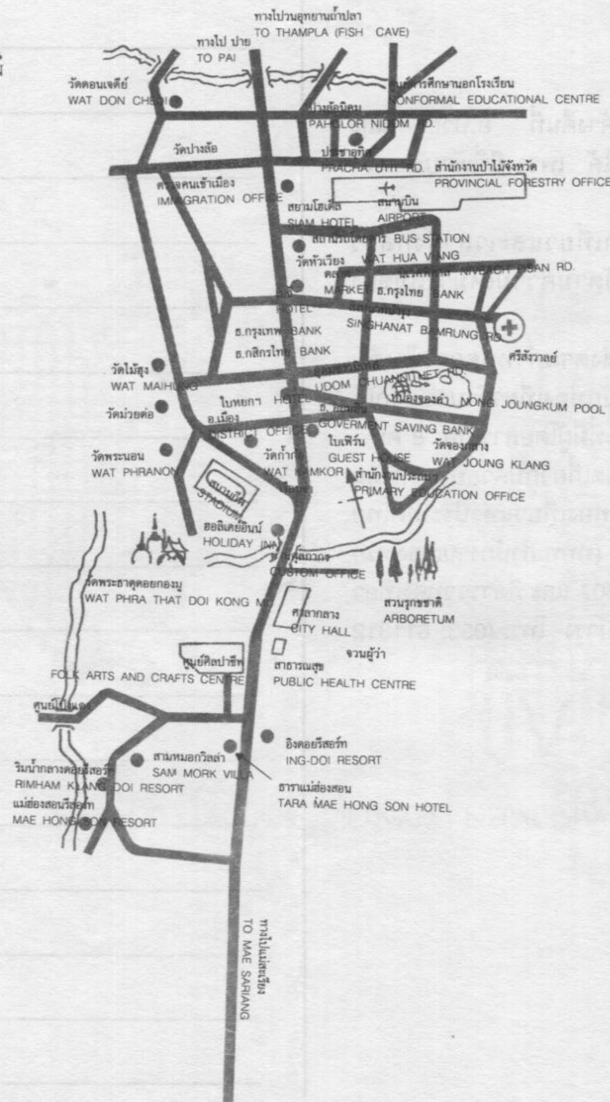
13.00 น. - ออกเดินทางกลับจังหวัดเชียงใหม่ (ผ่าน อ.ฮอด, จอมทอง, สันป่าตอง, หางดง และระหว่างทางกลับอาจแวะนมัสการ พระธาตุศรีจอมทอง ที่ อ.จอมทอง และหมู่บ้านแกะสลัก บ้านถวาย ที่ อ.หางดง)

หมายเหตุ

1. นักท่องเที่ยวสามารถพักค้างคืนที่ อ.ปาย และแม่สะเรียง แห่งละ 1 คืนได้ เพราะมีที่พักบริการให้แก่นักท่องเที่ยว
2. ตัวอย่างกำหนดการนำเที่ยวและเวลาดังกล่าวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมของนักท่องเที่ยว
3. สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งตามกำหนดการข้างต้นไม่สามารถให้บริการกับนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพาหนะที่มีผู้โดยสารเกิน 8 คน
4. กรุณาสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับตัวอย่างการเดินทาง เพิ่มเติมได้ที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 1 (ททท.สำนักงานเชียงใหม่) โทร. (053) 248604, 248607 และ ที่ตำรวจท่องเที่ยวแม่ฮ่องสอน ถ.สิงหนาถบำรุง โทร. (053) 611812

บันทึกการเดินทาง

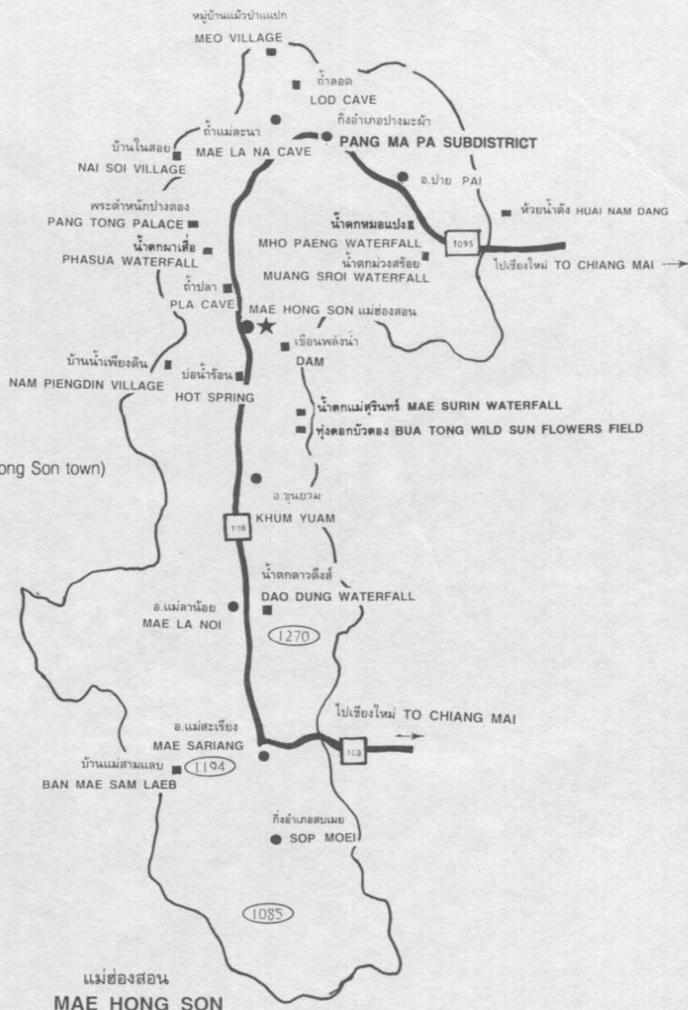
แผนที่ตัวเมืองแม่ฮ่องสอน
CITY MAP OF MAE HONG SON

แผนที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน
MAP OF MAE HONG SON PROVINCE

ระยะทางจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอน (Distance from Mae Hong Son town)

เส้นทาง 1095 (Route No.1095)

ถ้ำปลา 17 กม. (Fish 17 kms.)

น้ำตกผาเสื่อ 26 กม. (Pasua waterfall 26 kms.)

บ้านในสอย 29 กม. (Nai Soi Village 29 kms.)

กิ่งอำเภอปางมะผ้า 68 กม. (Pang Ma Pa Sub District 68 kms.)

ถ้ำลอด 74 กม. (Lod Cave 74 kms.)

อ.ปาย 110 กม. (Pai 110 kms.)

ห้วยน้ำดัง 156 กม. (Huai Nam Dang 156 kms.)

เส้นทาง 108 (Route No. 108)

น้ำพุร้อนผาบ่อง 12 กม. (Pa Bong Hot Spring 12 kms.)

อ.ขุนยวม 65 กม. (Khun Yuam 65 kms.)

ทุ่งดอกบัวตองแม่อูคอ 91 กม. (Bua Tong wild sunflower Field 91 kms.)

น้ำตกแม่สุรินทร์ 102 กม. (Mae Surin waterfall 102 kms.)

อ.แม่ลาน้อย 132 กม. (Mae Lanoi 132 kms.)

อ.แม่สะเรียง 162 กม. (Mae Sariang 162 kms.)

คำขวัญจังหวัดแม่ฮ่องสอน : หมอกสามฤดู กองมูเสียดฟ้า
ป่าเขียวขจี ผู้คนดี
ประเพณีงาม ลือนามถิ่นบัวตอง

สยามรัตน พริ้นติ้ง ☎ 66-53-282461, 276360

หมายเหตุ : ข้อมูลและราคาที่ระบุในเอกสารนี้ อาจเปลี่ยนแปลงได้ จัดพิมพ์ขึ้นเมื่อ เดือนสิงหาคม 2542